

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
PEDAGOGICKÁ FAKULTA
Ústav pedagogiky a sociálních studií

Diplomová práce
Ing. et Bc. Jitka Štipčáková

Dějiny školství v Horce nad Moravou

Olomouc 2014

vedoucí práce: PhDr. Jitka Plischke, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem použila jen uvedení pramenů a literatury.

V Olomouci dne 20. června 2014

.....

Děkuji paní PhDr. Jitce Plischke, Ph.D. za její cenné rady, trpělivost a pochopení při zpracovávání mé práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá historickým vývojem vzdělávací instituce v obci Horka nad Moravou. Přibližuje historii obce samotné, první zmínku o ní a její následný vývoj až do současnosti, jakými obdobími prošla, jaké velké změny nastaly a jak se s nimi obec vypořádala.

Dále je práce zaměřena na zkoumání konkrétní historie vzdělávání v obci Horka nad Moravou. Tedy kdy vznikla první škola, či další třída, kdo se tam učil a za jakým účelem. Od těchto prvních zmínek se práce dospěla k historii současné základní školy.

V další kapitole je zmíněna i historie ostatních vzdělávacích institucí v Horce nad Moravou a jejich vývoj. Jedná se o gymnázium a VOŠ.

Klíčová slova

historie školy, Horka nad Moravou, mateřská škola, základní škola, školní rada, podučitel, industriální výuka, školní divadlo, rakouská válka, školní slavnosti

Annotation

The thesis deals with the historical development of educational institutions in the village Horka nad Moravou. The work traces the history of the village itself, the first mention of it, and its development until these days. What are the seasons passed, what major changes have occurred and how they coped with those changes.

The diploma thesis is focused on examining the specific history of education in the village Horka nad Moravou. When the first school class appeared, who was studying there and for what purpose. From these early references the thesis focused to the history of current elementary school.

In the next chapter were also mentioned other educational institutions in Horka nad Moravou and their development. It is the gymnasium and colleges.

Key words

school history, Horka nad Moravou, nursery school, elementary school, school board, lower-teacher, industrial training, school theater, the Austrian war, school celebrations

Obsah

Úvod.....	8
1 Obec Horka nad Moravou.....	10
1.1 Historie obce Horka nad Moravou.....	11
1.1.1 Vývoj názvu obce	11
1.1.2 První písemné zmínky	12
1.1.3 Rozvoj samostatné obce a jejího zázemí	13
1.1.4 Vývoj obce v číslech.....	15
1.2 Významné osobnosti	16
1.3 Horka ve vztahu k okolí	17
1.4 Obecní symboly	19
1.4.1 Pečeť	19
1.4.2 Obecní znak	20
1.4.3 Obecní erb.....	20
1.4.4 Obecní prapor	21
2 Historie školství v Horce nad Moravou v meznících školy.....	22
2.1 Od první zmínky do roku 1872	22
2.2 Období 1873 – 1913.....	24
2.2.1 Vývoj školy.....	24
2.2.2 Návštěvnost školy	27
2.2.3 Důležité události	28
2.2.4 Personální změny.....	29
2.2.5 Školní slavnosti.....	32
2.3 Období 1914 – 1917.....	33
2.3.1 Vývoj školy.....	33

2.3.2	Návštěvnost školy	35
2.3.3	Důležité události	35
2.3.4	Personální změny	36
2.3.5	Školní slavnosti.....	36
2.4	Období 1918 - 1938	37
2.4.1	Vývoj školy.....	37
2.4.2	Návštěvnost školy	41
2.4.3	Důležité události	41
2.4.4	Personální změny	44
2.4.5	Školní slavnosti.....	44
2.5	Období 1939 – 1962.....	46
2.5.1	Vývoj školy.....	47
2.5.2	Důležité události	48
2.5.3	Personální změny	49
2.5.4	Školní slavnosti.....	49
2.6	Období 1963 – 1988.....	50
2.6.1	Vývoj školy.....	50
2.6.2	Návštěvnost školy	52
2.6.3	Důležité události	53
2.6.4	Personální změny	53
2.6.5	Školní slavnosti.....	54
2.7	Období po roce 1989	54
2.7.1	Vývoj školy.....	54
2.7.2	Návštěvnost školy	56
2.7.3	Důležité události	57
3	Další vzdělávací instituce v Horce nad Moravou	58
3.1.1	Střední škola v Horce nad Moravou	58

3.1.2	Montessori vzdělávání v Horce nad Moravou	58
4	Závěr	59
	Literatura.....	61
	Seznam zkratek	62
	Seznam tabulek	63

Úvod

Historie je důležitou součástí každé budoucnosti. Z historie je nutné čerpat vhodné poznatky a poučit se z nich. Ty dobré následovat, ale ty špatné raději neopakovat. Je také důležité poučit se z okolností, které nebylo možné změnit, a pozorovat jak obtížné bylo se jim přizpůsobit.

Historie odpovídá na otázky, kde jsme byli, kde jsme teď a umožňuje se od těchto pevných stavebních kamenů odrazit a vykročit směrem, kam se chceme dostat. Pro společnost je důležité vědět, co bylo, navázat na to dobré, co zůstalo, a hlavně poučit se z již vykonaných chyb.

Předkládaná diplomová práce se zabývá vývojem vzdělávání v obci Horka nad Moravou od zahájení vyučování až po současnost. Zmiňuje jednotlivé historické události a jejich vliv na samotný vzdělávací proces. Cílem, kterého chce práce dosáhnout, je tedy vytvořit souhrn podložených informací o historickém vývoji vzdělávací instituce na území obce. K tomu poslouží popisná metoda. K získání relevantních informací jako zdroj posloužily historické kroniky, historicky místně popisné publikace a v neposlední řadě pro dokreslení doby také rozhovory s pamětníky obce. Je nutné přiznat, že některé informace se z různých zdrojů lišily. Nicméně pro práci bylo potřeba zvolit jedinou informaci, a proto se užila informace, která byla potvrzena ještě z jiného zdroje. Největší obtíží bylo získat některé výpisky z kronik uložených v Zemském archivu v Olomouci.

Úvodní část práce popisuje vývoj obce samotné, od jejího vzniku až po současnost. Zmiňuje historii obce Horky nad Moravou, vývoj jejího názvu, první písemné zmínky, rozvoj obce jako samostatné územní i správní jednotky.

V další části jsou zmíněny významné osobnosti, které obec Horku nad Moravou proslavili, či z ní pocházejí.

Je třeba také upozornit na kapitulu, která přibližuje obec Horku nad Moravou ve vztahu k jejímu okolí. V neposlední řadě jsou v této části práce uvedeny i obecní symboly, kterými se Horka nad Moravou vyznačuje. Jedná se zejména o obecní pečeť, znak, obecní erb a prapor.

Druhá část práce se zaměřuje na historii školství v obci Horka nad Moravou. Mapuje první zmínky o vzdělávání na tomto území až po současnost.

Jednotlivé kapitoly jsou děleny dle zásadních milníků této vzdělávací instituce. U každé kapitoly jsou potom popsány jak obecný vývoj školy, tak také její návštěvnost, důležité události, významné personální změny v této vzdělávací instituci a v neposlední řadě i školní slavnosti.

Na závěr práce jsou uvedeny i specifika této základní školy, například, že část školy byla pronajata střední i vyšší odborné škole, či nový trend výuky na základní škole v oblasti alternativního vzdělávání, a to Montessori třídy.

1 Obec Horka nad Moravou

Obec Horku nad Moravou hledejme v historické části české země - na Moravě. Nachází se v Olomouckém kraji asi 6 kilometrů severozápadně od města Olomouc. Na jejím území žije dnes asi 2300 obyvatel a rozkládá se na 2000 hektarech půdy. Leží v nadmořské výšce 222 m n. m.

Obec se historicky skládá ze dvou částí, a to z Horky a Sedliska.

V obci se v současné době nachází mateřská škola, základní škola. Zdravotní péči zde zajišťují praktický lékař, zubní ordinace, dětská lékařka a lékárna.

Nedaleko centra obce se tyčí dominanta obce, a to kostel sv. Mikuláše.

Pro sportovní vyžití občanů je možné využít fotbalový stadion FK Autodemont a multifunkční hřiště TJ Sokol.

Pro dopravu mohou občané využít Integrovaného dopravního systému Olomouckého kraje ve formě městské hromadné dopravy města Olomouc, a to pravidelných linek č. 18 a 20. Trať železnice probíhá jihozápadním okrajem obce, kde je umístěna i železniční zastávka.

Obec leží na okraji jižního cípu Chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví. V obci probíhá cyklistická stezka, která je také branou do CHKO Litovelské Pomoraví. Taktéž zde nalezneme výchozí bod Naučné stezky této CHKO. „Přímo v jižní části katastru Horky se nachází chráněná přírodní rezervace Plané loučky o rozloze 19 ha, slatinné louky s tůněmi a odpovídající květenou a živočištvem. U rybníků v Sedlisku začíná přírodní památka Častava o rozloze 7 ha, kterou tvoří vodní rameno potoka s výskytem vzácných organismů na rozmezí mezi klidnou a tekoucí vodou. Severně od Horky v lužních lesích je chráněná přírodní památka – zbytek slatinné louky Daliboř o rozloze 3 ha a potom také přírodní rezervace Panenský les o rozloze 16 ha.“¹

Obcí prochází plynovod, vodovod, kanalizace a telefonní linky.

Horka nad Moravou je členem Svazu měst a obcí, MAS Moravská cesta a je součástí mikroregionu Olomoucko. Obec je přihlášena do Programu obnovy venkova.

¹ BARTOŠ, J., MÜLLER, K., KOVÁŘOVÁ, S. *Horka nad Moravou. Od minulosti k současnosti*. Olomouc, 2001. S. 10.

1.1 Historie obce Horka nad Moravou

„Nejstarším důkazem pravěkého osídlení dnešní Horky nad Moravou je několik zlomků ze silnostěnných nádob datovaných do období eneolitu – pozdní doby kamenné (konec 4. a 3. tisíciletí př. n. l.), nalezených v roce 1981. Další osídlení dokládá nález hrobu, objevený v roce 1933, který se hlásí k tzv. kultuře zvoncovitých pohárů (od 1900 př. n. l.).“²

První zmínka o obci se datuje 1000 let př. n. l., kdy bylo na stejném místě založeno pohřebiště na Oračíně. Na začátku 20. století zde bylo, jako důkaz, nalezeno několik set tzv. popelnicových hrobů.

1.1.1 Vývoj názvu obce

V roce 1250 n. l je písemně doložena zmínka o horeckém mlýně a také o horecké osobnosti Parduse z Horky. V návaznosti na to je roku 1271 uvedena první písemná latinská zmínka o vsi zvané Horka.

„Pod tímto názvem se označovala od r. 1437, krátce také jako Horká (1850 – 1880), v r. 1920 byl zaveden úřední název Horka nad Moravou. Německé názvy byly následující: Horka (1440,1920), Hurcken (1592), Horkau (1716,1846), Horka an der March (1939 - 1945).“³ U části obce Sedlisko, označující osídlené místo, bylo až do roku 1924 označováno též jako Sedleyssek (1676), Sedlejsko (1751,1885), Sedlišťka (1885), německým názvem Sedlisk a podobně.

„Jméno obce, je odvozeno v podobě zdvojnásobení od podstatného jména hora. Ves Horka vznikla v hanácké rovině a k pojmenování mohlo dojít snad jen proto, že byla založena na nepatrně vyšší části terénu v nivě řeky Moravy, a to v případě vlastní Horky i její pozdější osady Sedliska.“⁴

Další bližší charakteristika obce byla vyznačena v roce 1924 úředním přívlastkem „nad Moravou“, aby tak byla odlišena od ostatních lokalit a obcí tohoto jména.

² BARTOŠ, J., MÜLLER, K., KOVÁŘOVÁ, S. *Horka nad Moravou. Od minulosti k současnosti*. Olomouc, 2001. S. 13.

³ SPÁČIL, V. a kol. *Pečeti a znaky měst, městeček a obcí olomouckého okresu*. Olomouc 1985. 1. vyd. vydala Ediční rada MěstNV. S. 88.

⁴ BARTOŠ, J., MÜLLER, K., KOVÁŘOVÁ, S. *Horka nad Moravou. Od minulosti k současnosti*. Olomouc, 2001., S. 7.

„Části obce se nazývali V kašníku, V zářečí, V dole, Na hrázi, Okroužek, Na vinici, Újezd, Za humny, Kradlov.“⁵ Některá z místních označení se užívají dodnes.

1.1.2 První písemné zmínky

Nejstarší dějiny dnešní Horky nad Moravou doložené písemnými prameny jsou neodmyslitelně spojeny s rodem vladyků Horeckých z Horky. Nejstarší uváděný předek je Jan⁶ z Horky, který se zúčastnil v roce 1158 spolu s králem Vladislavem obléhání Milána. Jakýsi Fabeš z Horky prý měl o necelé století později hájit Olomouc proti nájezdu Tatarů. Prokazatelně nejstarším známým předkem vladyků z Horky byl Pardus z Horky žijící ve 2. polovině 13. století. V publikaci Dějiny města Olomouce Nešpor uvádí: „Území městské tím bylo sceleno a mělo též rozsah jako dnešní vnitřní město s jedinou výjimkou: Bělidla (Sokolská třída) byla dána teprve r. 1271 od Parduse z Horky do emfyteutického⁷ nájmu fojtu olomouckému Friedrichovi.“⁸

„Víme o něm bezpečně, že ve své závěti z roku 1271 odkázal nedalekému premonstrátskému klášteru Hradisko u Olomouce deset hřiven stříbra, šest koní a hříbě k rozšíření klášterní kaple P. Marie s tím, aby v této kapli byl pochován on sám i „kosti jeho předků“. Rok 1271 je zároveň první písemnou zmínkou o Horce, i když vesnice sama existovala nepochybně již dávno před tímto datem.“⁹ Dle Hosáka byl nejznámějším z rodu z Horky Pardus¹⁰, ale až o 150 let později: „Nejznámější z rodu byl však husitský hejtman Pardus z Horky, za něhož Horka byla pevnou baštou husitů. Odtud, pak z hradu Hlubokého u Hlubočku, z Dolan, z Citova a z Tovačova škodili husité olomouckým měšťákům a město Olomouc bylo těmito tvrzemi sevřeno v pevném kruhu.“ ... „Roku 1437 přepadl město Litovel husitský hejtman Pardus z Horky a zmocnil se ho až na několik pevných míst.“¹¹

V roce 1406 byl v Horce vystavěn hrad přebudováním původní tvrze, jako rodové sídlo. Jeho existenci potvrzuje také L. Hosák ve své publikaci *Z minulosti olomouckého kraje*¹²

⁵ SPÁČIL, V. *Historický místopis okresu Olomouc – venkov 1848 – 1960*. Olomouc 1968. I vydání. Vydavatel Universita Palackého v Olomouci. S. 66.

⁶ Srov. BARTOŠ, J., MÜLLER, K., KOVÁŘOVÁ, S. *Horka nad Moravou. Od minulosti k současnosti*. Olomouc, 2001. S. 14.

⁷ Emfyteuze = dědičný nájem, feudální forma dědičného nájmu půdy, a to buď na delší dobu, nebo navždy.

⁸ NEŠPOR, V. *Dějiny města Olomouce*. Votobia Olomouc 1998. 2. vydání, ISBN 80-7198-343-8. Původní vydání 1936. S. 31.

⁹ BARTOŠ, J., MÜLLER, K., KOVÁŘOVÁ, S. *Horka nad Moravou. Od minulosti k současnosti*. Olomouc, 2001. S. 14.

¹⁰ Srov. HOSÁK, L. *Historický místopis země Moravskoslezské*. Praha, 2004. S. 474.

¹¹ HOSÁK, L. *Z minulosti olomouckého kraje*. Krajské nakladatelství Olomouc, Olomouc, 1956. S. 31.

¹² Tamtéž

takto: „Přechod přes řeku Moravu u Chomoutova střežil hrad Horka, dobře zpevněný okolními rybníky. Po Horce psal se již v 13. století feudální rod, u něhož byla obvyklá jména Pardus, Tvrdiš a Sudomír.“ V 16. století byly v okolí vesnice velké rybníky.

Horka tak patřila rodu z Horky až do 14. února 1533. Tehdy jej tento rod „prodal za 8100 zlatých purkmistrovi a radě města Olomouce. Obě strany se zároveň dohodly na způsobu placení a bratři Horečtí z Horky se zavázali, že nechají vložit tento prodej do zemských desk.“¹³ Což se o rok později stalo. Od roku 1535 tak patří Horka městu Olomouci, která ji koupila. O 60 let později byl zbořen místní hrad.

V roce 1534 nalezneme první písemnou zmínku o Sedlisku.

1.1.3 Rozvoj samostatné obce a jejího zázemí

Roku 1753 byl dle kronik postaven na místě původního hradu kostel sv. Mikuláše. Dodnes se tato část obce nazývá jako „Podhradí“. „Římskokatolický farní úřad je v místě doposud. Obyvatelé obce byli vždy české národnosti a do r. 1920 vesměs římskokatolického vyznání, v r. 1921 se hlásilo k československé církvi 19 % obyvatelstva.“¹⁴

V roce 1850 se Horka nad Moravou stala samostatnou obcí, která patřila do Olomouckého okresu.

V letech 1854 – 1908 patřil horecký mlýn rodině Sieglů, potom přešel do majetku Rolnických družstevních závodů. Rok 1914 přinesl do obce elektrický proud, a to alespoň částečně, když byla zřízena vodní elektrárna ve zdejší mlýně. Poté byl modernizován a r. 1922 při něm byla vybudována i družstevní pekárna. Všeobecná elektrifikace byla v obci provedena v r. 1920. V roce 1938 byla provedena důkladná rekonstrukce celého mlýna. Národní zpráva mlýna byla zavedena 24. 2. 1948.

„Sokol byl v Horce založen r. 1905 přetvořením tělovýchovného spolku „Horymír“, který vznikl v roce 1872. Podobně se utvořil i odbor Národní jednoty (založený 1909), a to ze čtenářsko-pěveckého spolku „Slavomír“, založeného roku 1892. Jednota Orla vznikla v r. 1920.“¹⁵

Roku 1883 byly položeny základy železniční dopravy v obci.

¹³ Srov. BARTOŠ, J., MÜLLER, K., KOVÁŘOVÁ, S. *Horka nad Moravou. Od minulosti k současnosti*. Olomouc, 2001. S. 18.

¹⁴ SPÁČIL, V. *Historický místopis okresu Olomouc – venkov 1848 – 1960*. Olomouc 1968. I vydání. Vydavatel Universita Palackého v Olomouci. S. 68.

¹⁵ SPÁČIL, V. *Historický místopis okresu Olomouc – venkov 1848 – 1960*. Olomouc 1968. I vydání. Vydavatel Universita Palackého v Olomouci.

Následující rok byl založen v obci Sbor dobrovolných hasičů.

V r. 1913 zde měl sídlo konzumní spolek pro Horku a okolí. Rolnická záložna vznikla v r. 1872, od r. 1949 změněna v záložnu – kampeličku.

Roku 1916 byla v obci další významná skutečnost pro její rozvoj, a to založení obecní knihovny.

Od roku 1920 se obec pyšnila vlastní četnickou stanicí a fungující poštou v obci.

Kronika obce se soustavně vede od r. 1923. Farní kroniky pro obec Horka se začaly vést až od roku 1850. Nalezneme zmínky o první farní matrice, která byla vedena od roku 1698, kterou se snažil první světský kněz v Horce Fr. Brand po mniších zachránit tím, „že ji celou přepsal, ač byla psána inkoustem nadmíru bledým, na papíře vetchem“¹⁶ a trvalo mu to více než 6 let.

Při oslavách 50. výročí vzniku Sokola v obci, na počest zakladatele Sokola, byl v obci Horka nad Moravou roku 1922 postaven Tyršův pomník, a to nedaleko právě železniční stanice. Ten byl za okupace Němci zničen.

Zlomovým datem pro vývoj obce je také 8. květen 1945, kdy obec byla kolem 17 hodiny osvobozena Rudou armádou od německé okupace v 10ti hodinovém boji¹⁷. Na tuto památku a na památku padlým sovětským vojákům byl ve středu obce, v blízkosti obecního úřadu, odhalen r. 1946 pomník.

Od roku 1950 je v obci sídlo matričního obvodu.

V roce 1955 bylo v obci založeno družstvo.

1963 zahájila provoz nová budova základní školy. Tato je využívána dodnes.

Od roku 1984 sídlí v nové budově také mateřská školka. Ta se nachází nedaleko současné budovy školy.

„V lomu na jihozápadě od obce se v r. 1920 těžil stavební kámen, v r. 1935 zde byl jeden výrobce cementového zboží. Roku 1956 byly v provozu 2 pískovny, provozovna Lidového družstva dřevozpracujícího a 2 provozovny Lidového družstva oděvního.“¹⁸

V obci bylo v 80. letech postaveno kamenné nákupní středisko. Také se zde nacházelo místní kino. Koncem devadesátých let postihla obec velká povodeň. Byla zaplavena cca polovina domů. Obec poté postihla ještě jedna menší povodeň.

¹⁶ BARTOŠ, J., MÜLLER, K., KOVÁŘOVÁ, S. *Horka nad Moravou. Od minulosti k současnosti*. Olomouc, 2001. S. 36.

¹⁷ Srov. SPÁČIL, V. *Historický místopis okresu Olomouc – venkov 1848 – 1960*. Olomouc 1968. I vydání. Vydavatel Universita Palackého v Olomouci. S. 68.

¹⁸ SPÁČIL, V. *Historický místopis okresu Olomouc – venkov 1848 – 1960*. Olomouc 1968. I vydání. Vydavatel Universita Palackého v Olomouci. S. 68.

Na přelomu tisíciletí, tedy v roce 1999, obec získala z rukou předsedy Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky obecní symboly – znak a prapor obce.

1.1.4 Vývoj obce v číslech

Níže je uvedeno několik statistických údajů z vývoje obce v číslech. Rozloha obce se za sto let skoro jednou tak znásobila. V roce 1900 činila rozloha obce 1216 ha, v roce 2014 už obec zabírala 2000 ha.

Tab. 1.: Katastr obce v ha (vlastní zpracování)

Rok	1900 ¹⁹	1921	1930	1955	2014 ²⁰
Počet	1216	1210	1212	1212	2000

O rozvoji obce svědčí i nárůst počtu domů v obci. Za posledních 200 let je v Horce nad Moravou šestinásobně více domů (viz Tab. 2) a trojnásobně více obyvatel, než tomu bylo v roce 1849 (viz Tab. 3).

Tab. 2.: Počet domů (vlastní zpracování)

Rok	1834 ²¹	1880	1900	1921	1930	1946	1955	1970	1991	2001 ²²	2014
Počet	149	194	227	253	346	416	465	512	565	633	715

Tab. 3.: Počet obyvatel (vlastní zpracování)

Rok	1849 ²³	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1930	1946	1950	1970	1991	2001 ²⁴	2014
Počet	818	1196	1300	1427	1406	1524	1494	1837	1919	1884	2174	2045	2053	2300

Pro názornou představu o vývoji počtu obyvatel následuje Graf 1. Jak z grafu vyplývá, počet obyvatel v Horce nad Moravou stále roste. Jedná se moderní progresivní obec ve strategickém umístění vzhledem k Olomouci, kde jsou pracovní a nákupní možnosti a výborná dostupnost.

¹⁹ SPÁČIL, V. *Historický místopis okresu Olomouc – venkov 1848 – 1960*. Olomouc 1968. I vydání. Vydavatel Universita Palackého v Olomouci. S. 157.

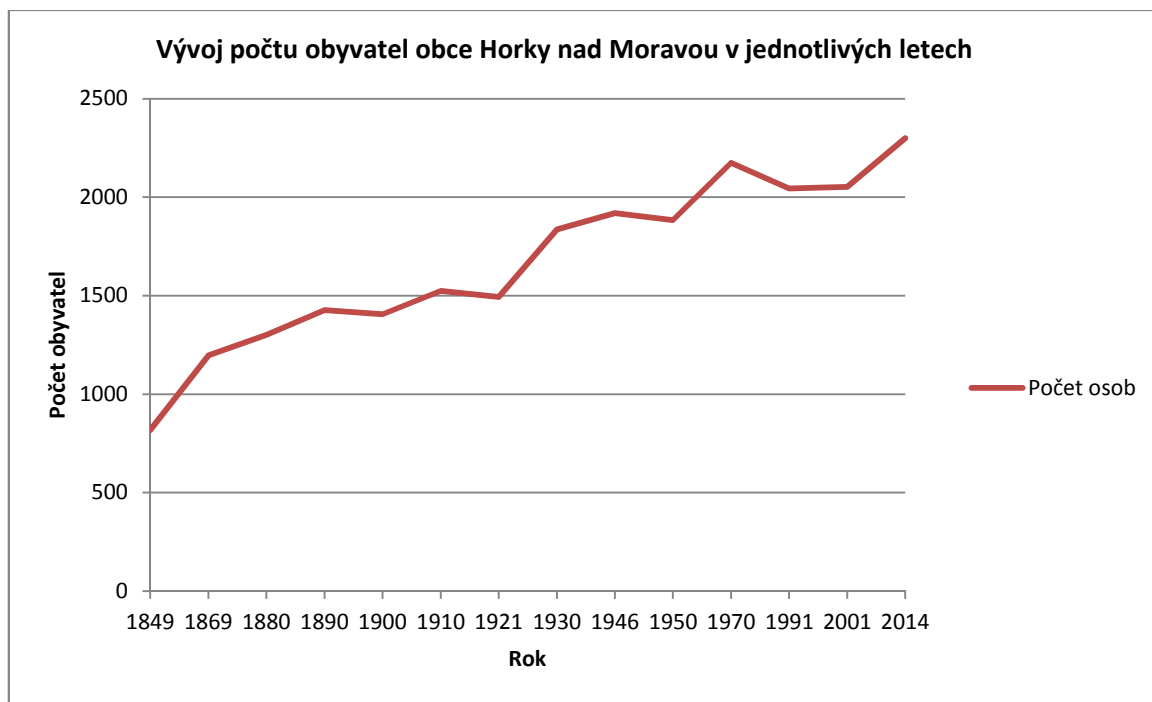
²⁰ *Horka nad Moravou* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: www.horka.cz

²¹ SPÁČIL, V. *Historický místopis okresu Olomouc – venkov 1848 – 1960*. Olomouc 1968. I vydání. Vydavatel Universita Palackého v Olomouci. S. 159.

²² BARTOŠ, J., MÜLLER, K., KOVÁŘOVÁ, S. *Horka nad Moravou. Od minulosti k současnosti*. Olomouc, 2001. S. 77.

²³ SPÁČIL, V. *Historický místopis okresu Olomouc – venkov 1848 – 1960*. Olomouc 1968. I vydání. Vydavatel Universita Palackého v Olomouci. S. 161.

²⁴ BARTOŠ, J., MÜLLER, K., KOVÁŘOVÁ, S. *Horka nad Moravou. Od minulosti k současnosti*. Olomouc, 2001. S. 77.

Graf: Vývoj počtu obyvatel obce Horky nad Moravou v jednotlivých letech (vlastní zpracování)

Jak z grafu vyplývá, počet obyvatel v Horce nad Moravou stále roste.

1.2 Významné osobnosti

Ač je Horka nad Moravou menší obcí, jejími rodáky jsou i významné osobnosti české země. Níže některé z 19. a 20. století zmíníme. Mezi ty zapamatování hodné patří jistě následující osobnosti.²⁵

V obci se narodil PhDr. František Machát (1876 – 1935), ředitel dívčího gymnasia Elišky Krásnohorské v Praze, geograf a kartograf, středoškolský profesor.

Mezi další patřil JUDr. Eugen Dosoudil (1889 – 1942), který psal spisy z oboru zeměpis, také působil jako vysoký úředník státních drah v Plzni a zemřel v nacistickém vězení.

Ladislav Hertl (1872 – 1944) byl ředitelem družstevních mlékařských podniků v Praze.

Adolf Gottwald (1878 – 1920), jazykovědec a překladatel z francouzštiny.

Dále Miloš Horčíčka (nar. 1890), úředník, překladatel a autor povídek.

Florián Berka (1887 – 1942) byl činný v domácím odboji.

Josef Albrecht (1915-1940) se zapsal do horecké historie jako letec, zahynul v letecké bitvě o Anglii.

²⁵ SPÁČIL, V. *Historický místopis okresu Olomouc – venkov 1848 – 1960*. Olomouc 1968. I vydání. Vydavatel Universita Palackého v Olomouci. S. 69. Srov. také BARTOŠ, J., MÜLLER, K., KOVÁŘOVÁ, S. *Horka nad Moravou. Od minulosti k současnosti*. Olomouc, 2001. S. 57.

Rudolf Doležal (1916 - 2002) byl olomoucký akademický sochař a medailér, autor mnoha pomníků a soch ve veřejném prostoru mnoha moravských měst a obcí.²⁶

Bedřich Havlík (nar. 1936), známý hudebník a violoncellista.

Vojtěch Směšný (nar. 1939) proslul jako výtvarník a grafik.

Lenka Koloušková byla juniorská mistryně Evropy z roku 1985, účastnice olympiády v Soulu (1988) a v Barceloně (1992) ve střelbě na pohyblivý terč.

Ladislav Benýšek je člen hokejové reprezentace ČR v letech 1999 a 2000 získal titul mistrů světa, v současné době je hráčem NHL.

Adam Bartel je mistr ČR z roku 2000 v bojovém umění karate.

1.3 Horka ve vztahu k okolí

„... Jakmile trochu pominuly nepokoje válečné, snaží se město uspořádati dvůr v Horce, rozpuštěný r. 1605, byl r. 1636 znovu vystavěn a připojeno k němu šest nově skoupených lánů selské půdy...“²⁷ Takto bychom mohli začít již v historii sledovat, že obec byla vždy územím nezávislým a o svoji samosprávu vždy pečovala.

Horka nad Moravou patří ve 3. tisíciletí spíše k zemědělsky orientované obci. Část obyvatelstva dojíždí do krajského města Olomouce za prací, nicméně v souvislosti s polohou obce uprostřed úrodné Hané je polovina obyvatelstva činná právě v zemědělské výrobě. V obci stále nalezneme sídlo JZD Unčovice, jehož součástí je JZD Horka. Toto ve většině případů obdělává okolní pole v souladu s regionální i státní politikou zemědělství celé země. V obci je také velká kovovýroba, stolařství a montážní linky pro značku VW.

Obec je členem MAS Moravská cesta, což je místní akční skupina Moravská cesta (Litovelsko – Pomoraví), o. s.²⁸ Tento subjekt vznikl v roce 2005 jako místní partnerství podnikatelů, obcí a neziskových organizací.

Obec Horka má zde nezastupitelné místo, ať jako brána do CHKO Litovelské Pomoraví pro cyklisty či chodce, nebo v nezastupitelném místě pro uvědomění si možnosti soužití s přírodou, environmentálním vzděláváním a osvětou prostřednictvím ekologického centra Sluňákov, které v obci působí od roku 1991. Obecně prospěšná společnost

²⁶ RUDOLF DOLEŽAL [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Rudolf_Dole%C5%BEal

²⁷ NEŠPOR, V. *Dějiny města Olomouce*. Votobia Olomouc 1998. 2. vydání, ISBN 80-7198-343-8. Původní vydání 1936. S. 155.

²⁸ Srov. MAS. [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.moravska-cesta.cz/podporene-projekty.do>

Sluňákov – centrum ekologických aktivit města Olomouce byla založena Statutárním městem Olomouc v listopadu roku 2006²⁹. Své aktivity začínala v budově mateřské školy v Horce nad Moravou. Nyní má na území obce postaven nízkoenergetický dům obklopený 15 hektary přírody, kterou se snaží proměnit z původního pole v návštěvnickou expozici o přírodě Litovelského Pomoraví. Činnost byla vždy velice úzce propojena s odborem životního prostředí Magistrátu města Olomouce. Ekologické centrum Sluňákov realizuje řadu projektů jak pro děti, celé školy, tak pro širokou veřejnost. Na své aktivity láká široký okruh účastníků a zvyšuje tak atraktivitu a návštěvnost samotné obce.

Horka je také součástí tzv. mikroregionu Olomoucko. Mikroregion Olomoucko tvoří město Olomouc a 25 okolních obcí, jejichž vlastní život je významně ovlivňován městem. Zatímco město znamená pro obyvatele obcí pracovní příležitosti, odbornou lékařskou péči, střední a vyšší vzdělání, široké spektrum služeb a částečně i kulturní a sportovní vyžití, obce naopak nabízejí obyvatelům Olomouce sportovní, rekreační a další volnočasové příležitosti a v neposlední řadě i pozemky připravované pro individuální výstavbu, případně plochy a objekty pro podnikání.³⁰ Obce a město spolupracují na plnění strategického plánu ekonomického rozvoje tak, aby byla posílena konkurenceschopnost mikroregionu Olomoucko v rámci celé České republiky. Podpora je v rámci tohoto projektu zaměřena na aktivity z oblasti budování a rekonstrukce a opravy infrastruktury obecního majetku, s cílem zlepšit kvalitu života ve venkovských oblastech, zlepšit jejich dostupnost a zvýšit jejich atraktivitu.

Obec má aktivně činné organizace, především to je Sbor dobrovolných hasičů Horka, sportovní organizace – fotbalové kluby FK Autodemont, TJ Sokol, Klub házenkářů, Klub důchodců nebo zájmová organizace chovatelů). Na území obce se každoročně koná řada kulturních, společenských a sportovních akcí, např. koňský parkur, mezinárodní soutěže westernového ježdění na koních, chovatelské přehlídky psů, soutěže pro lovecké psy apod., plesy, seniorské plesy, tematické výstavy a další.

²⁹Srov. *Ekologické centrum Sluňákov* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.slunakov.cz/index.php?2-1009x009>

³⁰*Mikroregion Olomoucko* [online]. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: <http://www.olomouc.eu/podnikatel/profil-mesta-a-informace-pro-investory/mikroregion-olomoucko>

1.4 Obecní symboly

Všechny symboly – pečeť, znak i vlajka, symbolizují samostatnost obce Horka nad Moravou a její nezávislost. Ze všech je patrné, že navazují na historii obce od jejího počátku.

1.4.1 Pečeť

Dochovaly se dvě verze obecní pečeti.³¹ „Starší otisk je doložen z r. 1749. a je jedna z největších, a to o rozměru 36 x 35 mm.“³² Je oválného tvaru o rozměrech 36 x 35 mm. V pečetním poli je v elipsovitém štítku postava sv. Mikuláše v biskupské mitře na hlavě, držící v pravé ruce biskupskou berlu a v levé ruce palmovou ratolest. U jeho levé nohy je koš. Nad štítkem je letopočet 1669. Legenda je bohužel nečitelná.

Otisk mladší pečeti se dochoval z r. 1787, ale nese letopočet 1772. Je kruhového tvaru o průměru 28 mm. V pečetním poli, odděleném od legendy bodovcem, je opět postava sv. Mikuláše v mitře, s berlou v pravé ruce a plným košem darů v levé ruce. Legenda zní: PECZET . OBECZNI . DIEDINI . HORKI . 1772.

V druhé polovině 19. století používala obec nápisového razítka.³³

³¹ Srov. SPÁČIL, V. a kol. *Pečeti a znaky měst, městeček a obcí olomouckého okresu*. Olomouc 1985. 1. vyd. vydala Ediční rada MěstNV. S. 88.

³² SPÁČIL, V. a kol. *Pečeti a znaky měst, městeček a obcí olomouckého okresu*. Olomouc 1985. 1. vyd. vydala Ediční rada MěstNV. S. 21.

³³ SPÁČIL, V. a kol. *Pečeti a znaky měst, městeček a obcí olomouckého okresu*. Olomouc 1985. 1. vyd. vydala Ediční rada MěstNV. S. 21.

1.4.2 Obecní znak

Nový obecní znak obce schválil Parlament ČR v květnu 1999. Jeho návrh byl svěřen známému heraldikovi Jiřímu Loudovi. Ten vycházel z erbu vladyků z Horky, jejichž symbolem byl modrý štít se stříbrnou zdí, zakončenou nahoře cimbuřím, nad nímž se vzpíná kůň – jednorožec. Změnil však modrou barvu pole na zelenou a nad kosmou kvádrovou zdí a cimbuřím vztyčil uprostřed zlatou biskupskou berlu, čímž měl být vedle zelených lesů Pomoraví a polí Hané připomenut původní znak s biskupem Mikulášem. Uvedené zobrazení bylo použito i pro obecní prapor.³⁴

Oficiální popis obecního znaku:³⁵ V zeleném štítu stříbrná kosmá hradební zeď s cimbuřím, nad níž je vztyčena zlatá berla se stříbrným sudariem, zakončeným zlatými třásněmi.

1.4.3 Obecní erb

Dle pověsti získali Horeční tento erb za dobývání měst a hradů, kde museli zdolávat vysoké zdi. Erb je důkazem statečnosti Pardusů.³⁶

³⁴ BARTOŠ, J., MÜLLER, K., KOVÁŘOVÁ, S. *Horka nad Moravou. Od minulosti k současnosti*. Olomouc, 2001. S. 12.

³⁵ <http://www.encyklopediecr.eu/cz/e-shop/c24078/horka-nad-moravou.html>

³⁶ BARTOŠ, J., MÜLLER, K., KOVÁŘOVÁ, S. *Horka nad Moravou. Od minulosti k současnosti*. Olomouc, 2001. S. 12.

1.4.4 Obecní prapor

Prapor – Zeleno-bíle kosmo zubatě dělený list se šesti kosodélníkovými zuby vysokými jednu osminu šířky listu a sedmi stejnými mezerami. Z prostřední mezery vyrůstá žlutá berla závitem k žerdi s bílým sudariem zakončeným žlutými třásněmi. Horní okraj zubů protíná žerďový okraj listu v první čtvrtině, vlající okraj ve čtvrté čtvrtině.³⁷

³⁷ SPÁČIL, V. a kol. *Pečeti a znaky měst, městeček a obcí olomouckého okresu*. Olomouc 1985. 1. vyd. vydala Ediční rada MěstNV. S. 21.

2 Historie školství v Horce nad Moravou v meznících školy

Vzdělávání a výchova mají v obci dlouhé kořeny, což dokazují kroniky a v ní uvedené svědectví pamětníků.

2.1 Od první zmínky do roku 1872

První zmínka o horecké škole a jejích učitelích pochází z roku 1662, kde se pouze uvádí, že škola v obci chybí a vyučuje se v soukromém domě. Co se platy učitele týče, má být z části od obce a z části z kostela, kde působí učitel jako varhaník, za pohřby a křty. Bylo zcela běžným jevem, že obecní učitelé plnili funkce zvoníků, varhaníků, kostelníků, obecních písařů a že odměnu dostávali velmi nízkou peněžní odměnu nebo naturálie.³⁸

Pravidelné vyučování bylo zahájeno až v roce 1742 učitelem Augustinem Zahradou.

První samostatná budova školy byla postavena až v roce 1790 a navštěvovali ji žáci nejen z Horky, ale i ze Sedliska a Chomoutova. V roce 1843 tuto školu navštěvovalo již 141 dětí. Vyučování probíhalo česky, učilo se celodenně. Kromě běžného vyučování probíhala také opakovací „nedělní“ škola, přičemž výuka byla rozdělena na sudé a liché týdny, kdy jeden týden ji navštěvovala děvčata a další týden jen chlapci.³⁹

První školní kronika horecké školy, která se dochovala, byla založena roku 1878 Rudolfem Koblížkem, nadučitelem v Horce. „Poněvadž do roku 1864 nebylo uchováno žádných informací o škole, vynaložil jsem všecku péči, abych aspoň z ústního podání získal nějakých zpráv. Zprávy ty byly však nepatrné jenom a nesoucí se ke stavu školy zevnějšímu, o stavu vnitřním ani od osob ve farnosti nebylo lze dopídit se větší určitosti.“⁴⁰

O založení horecké školy, není žádného pamětníka, jen nejstarší dochovalá matrika uvádí rok 1807, kdy byl nejstarším učitelem pan Valentín Mrlíček. Kronika byla velmi podrobná a uváděla i takové podrobnosti, že pan nadučitel Mrlíček „nosil vlas svůj v jednom pletenci a jak dále se o něm praví, konával cesty do chrámu Páně vždy

38 Srov. VESELÁ, Zdenka. Vývoj české školy a učitelského vzdělání. 1. vyd. Brno: Masarykova univ., 1992. 147 s. ISBN 80-210-0458-4.

39 Srov. BARTOŠ, J., MÜLLER, K., KOVÁŘOVÁ, S. *Horka nad Moravou. Od minulosti k současnosti*. Olomouc, 2001. 90 s. ISBN 80-85973-87-1.

40 Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

s obnaženou hlavou, což se jeho velké bohabojnosti přičítalo“⁴¹. Pan nadučitel zemřel v roce 1819 ve věku 73 let. V roce 1792 zemřel panu Mrlíčkovu 17 letý syn, lze tedy předpokládat, že již delší období před tímto rokem v Horce působil.

Po smrti Valentína Mrlíčka působil Horce Pelhřím Vaboušek, který do té doby zastával místo podučitele pod zemřelým Mrlíčkem. Škola byla v té době pod duchovní správou. Školní zkoušky se konaly každoročně v přítomnosti důstojného pana probošta od sv. Mořice, děkana olomouckého děkanství. Toto děkanství ale trvalo pouze do roku 1864, kdy bylo zrušeno. Venkovské fary byly přiděleny k sousednímu děkanství. Fara i horecká škola byly přiděleny k děkanství Chotinskému.

„Visitoři, jenž školu horeckou visitovali, byli:

Baron Rolsberg působil od roku 1790 – 1794

Baron Buol působil od roku 1794 – 1813

Hrabě Szturay působil od roku 1814 – 1826

Baron Zinnenburg působil od roku 1826 – 1828

Baron Someau působil od roku 1828 – 1832

Baron Šrenk působil od roku 1832 – 1837

Hrabě Schaafgotsch působil od roku 1837 – 1839

Hrabě Szapary působil od roku 1839 – 1841 a konečně

Rytíř Unkhrechtsberg působil od roku 1841 – 1863“⁴²

V roce 1819 se stal Pelhřím Vaboušek samostatným učitelem a poté, co zde působil 29 let, byl raněn mrtvicí a zemřel dne 31. prosince 1848 v 63 letech. Po jeho smrti se ve škole vystřídal několik učitelů, přičemž nejdéle tam působil Josef Dosoudil, který zemřel v roce 1861. Po jeho smrti nastalo provizorium, které plnil jeho syn Jan Dosoudil až do roku 1862.

Až do roku 1872 byla horecká škola jednotřídní (183 žáků). Po reorganizaci dle počtu žáků se stala škola trojtřídní. Přidružené byly obce Chomoutov (v té době Chomútov) a Sedlejska (nyní místní část Horky Sedlisko). Škola byla pod patronátem náboženského fondu a dostávalo se „učiteli platu (služného) od obce horecké ve výši 18 zlatých 10 krejcarů, od obce Chomoutovské 14 zlatých a od obce Sedlejské 11 zlatých a 53 krejcarů,

⁴¹ Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁴² Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

což celkem činilo 43 zlatých a 63 krejcarů.⁴³ V následujících letech byl již plat učitele vyplácen pravidelně berním úřadem.

Mimo to, dostával každý učitel až do roku 1871 každoročně „sypaného“ pět měřic žita, dvě a půl měřice pšenice a dvě a půl měřice stravy (hráchu, čočky, jáhle, krup – jak kdo čeho dal) a na Štěpána koledy po dvou krejcarech od každého usedlíka a o Velikonocích po dvou vejcích od usedlíků. Na topení bylo učitelům přiděleno dvanáct sáhů dřeva. Za pomoc při křtu dostal učitel po šesti krejcarech.⁴⁴

Roku 1866 bylo vyučování ukončeno v červnu kvůli válce s Pruskem a nový školní rok byl zahájen teprve v říjnu kvůli choleře.

První školní knihovna byla založena roku 1868. Byly zakoupeny mapky Moravy a Slezska, třicet obrazů Starého zákona, šestnáct tabulek pro vyučování mluvnice, několik tabulek jedovatých rostlin a několik dalších pomůcek pro vyučování přírodovědy.⁴⁵

2.2 Období 1873 – 1913

Toto období je pro vyučování v Horce nad Moravou velmi významné. V roce 1873 se otevřela nová, prostorná školní budova.

2.2.1 Vývoj školy

První školní budova sloužila svým účelům až do roku 1873, kdy byla vystavěna nová prostorná budova plně vyhovující pro školu se třemi třídami. Dne 23. listopadu 1873 byla vysvěcena a hned od 24. listopadu se zde zahájilo vyučování. Téhož roku se odtrhl Chomoutov, který si postavil vlastní školu a měl i vlastního učitele.

Školní rok 1882 – 1883 byl poslední rok, kdy v Horce působili pouze dva učitelé. Místní školní rada uznala, že počet školních dětí přesahuje sílu dvou učitelů, a tak vytvořila místo pro třetí sílu, a to podučitele. K tomuto místu se nabízel plat 300 zlatých, se samostatným bytem.⁴⁶

⁴³ Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁴⁴ Srov. Tamtéž

⁴⁵ Srov. Tamtéž.

⁴⁶ Srov. Tamtéž.

Okna na školní budově byla po 15 letech provozu značně sešlá, a tak školní rada schválila objednání nových oken do učitelova bytu a do jedné ze tříd. Každý příští rok se měla nová okna objednat vždy do jedné třídy.

V srpnu 1901 byly postaveny nové záchody při školní budově a v měsíci listopadu byly postaveny budovy hospodářské, a to prádelna a dva chlévy, to vše k užívání učitelů.

Dalších oprav a úprav bylo zahájeno až v roce 1907, kdy se započalo s přístavbou a přestavbou obecné školy ve školní zahrádce. V témže roce byla přestavba a přístavba školy dokončena. Všechna okna a dveře ve škole byly natřeny, dveře opatřeny klikami a zámky. Další dvě nové třídy a dva nové byty pro učitele byly slavnostně vysvěceny.⁴⁷

Od školního roku 1909 – 1910 se vyučovalo ve 4 třídách, přičemž škola byla stále trojtřídní, ale ve 3. třídě byla výuka rozdělena na dvě skupiny. Na základě této skutečnosti bylo schváleno rozšíření trojtřídní školy na čtyřtřídní a byl přijat další učitel. V květnu toho roku ovšem onemocněl učitel Antonín Rozehnal, následkem toho jsou tak dvě třídy sloučeny v jednu. I další učitelé postupně dlouhodobě onemocněli a proto vyučování probíhalo za náročných podmínek, kdy třídy byly neustále přeskupovány.

Každým rokem byla ve škole provedena školní inspekce. Výsledek byl převážně uspokojivý až na otázku docházky žáků do školy. Od té doby o prázdninách uskutečňoval řídící školy v Horce osobní pochůzku od domu k domu, aby se sám přesvědčil o počtu školních dětí místních i cizích, které zde bydlí. Také povzbuzoval rodiče nebo pěstouny dětí, aby posílali děti pravidelně do školy.

Začátek školního roku byl vždy ohlašován při mši svaté, při níž také pan farář apeloval na rodiče, aby své děti do školy posílali. Řeč velebného pána na obyvatele vždy velmi zapůsobila, a tak na zahájení školní docházky se dostavili všichni. V zimních měsících byla návštěva školy tak pravidelná, že mnozí žáci neměli v lavicích pro sebe dost místa a museli sedět i na stupni. Vyučování bylo velmi náročné, v lavici pro 5 žáků jich sedávalo až 9.

Od jara ale docházka povolila. Dokonce i inspekce z okresní školní rady toto místní školní radě vytýkala. Na vysvětlení byli informováni, že se většinou jedná o velmi chudé

⁴⁷ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

rodiny, kterým je jedno, že dostanou pokutu nebo že mohou být dokonce uvězněni. Přesto okresní školní rada na udání tohoto stavu trvala.⁴⁸

Ve škole chybělo od počátku mnoho vyučovacích pomůcek. Od školního roku 1877 - 1878 se podařilo zajistit 100 kusů rozličných nerostů, hláskovací tabule na stěnu, mapu Moravy a Slezska, 10 kusů záclon z tkané látky. Koupěny byly také nové míry a váhy. Knihovna byla rozšířena na 168 kusů knih pro školní mládež. V dalších letech byly zakoupeny mapy Moravy a Evropy, Lošťákovo počítadlo a Janského obrazy. V červnu roku 1902 byl pověšen na chodbu obraz „Varuj se první sklenice“ nákladem jubilejní jednoty lidumilů na Moravě.⁴⁹

„V srpnu 1884 vzňal se zhoubný požár v jednom z domků blíže školy a 6 domků a věžka na kostele mu za obět' padly. Škola naštěstí díky učitelům odolala, když s vlastním nasazením hasili jiskry na střeše školy.“⁵⁰

V Horce od roku 1885 působila Rolnická záložna. Školní kronika uvádí, že náklady na ukončení školního roku a drobné dárky byly částečně financovány ze školního rozpočtu a částečně právě ze záložny.

Během školního roku 1889 - 1890 začaly řádit nemoci a to tentokrát osýpky a neštovice. Vzhledem k tomu bylo zrušeno řádné vyučování na celý jeden měsíc.

Místní omladina darovala pro školní rok 1897-1898 34 školních knih pro chudé žáky, také z plesu v Sedlisku byla věnována část výtěžku na chudé žáky. Ze svatebních veselek vzrostly podpory pro chudé žáky vydražením některých svatebních darů.

Obce Horka se Sedliskem a Chomoutovem usilovaly o to, aby bylo zavedeno industriální vyučování v obou obecných školách jak v Horce, tak i v Chomoutově. Občané Horky se Sedliskem opatřili pro industriální učitelku přiměřený slušný byt a občané Chomoutova zase potřebný otop.⁵¹

Dalšími událostmi v životě školy byla ucelená statistika o zameškaných hodinách a prospěchu žáků. Také od roku 1905 se Horka může těšit z prvního horeckého kaplana.

⁴⁸ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁴⁹ Srov. Tamtéž.

⁵⁰ Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁵¹ Srov. Tamtéž.

Vítanou změnou v tomto období byl také fakt, že byl učitelům přiznán jednorázový tzv. drahotní příplatek v každém pololetí.

2.2.2 Návštěvnost školy

Ve školním roce 1877-78 bylo zapsáno celkem 184 žáků, z toho 91 v první třídě a 93 ve druhé třídě. Ve školním roce 1878 – 1879 bylo pro první třídu zapsáno 105 a pro druhou třídu bylo zapsáno 85 žáků. Celkem 190 dětí. V katalogu pro rok 1879 – 1880 bylo zapsáno 203 žáků, z nichž pravidelně docházelo 195 žáků. Na začátku roku 1880 - 1881 bylo v katalogu zapsáno 198 žáků.

V roce 1883 – 1884 bylo v Horce školou povinných žáků 254, a sice z Horky 197 a ze Sedliska 57. Návštěva školy byla velmi proměnlivá kvůli vypuknutí nakažlivé nemoci neštovic, z tohoto důvodu byla celá škola šest týdnů uzavřena. Tato přestávka negativně ovlivnila učební výsledky všech tříd.⁵²

Ve školním roce 1885 – 1886 navštěvovalo školu 195 žáků z Horky, přičemž 15 žáků ukončilo docházku dosažením 14 roku věku. Ze Sedliska navštěvovalo školu 57 žáků a 3 žáci ukončili školu dosažením 14 let věku. V následujícím školním roce 1886 – 1887 horeckou školu navštěvovalo 251 žáků. V novém školním roce 1888 – 1889 bylo zapsáno celkem 254 žáků. A to 89 do první třídy, 93 do druhé třídy a 72 do třetí třídy.

Ve školním roce 1892 – 1893 bylo v první třídě 84 žáků, ve druhé 76 a ve třetí 88 žáků.

V roce 1897 – 1898 bylo do školy zapsáno 224 žáků, z čehož bylo 107 chlapců a 116 děvčat.

Během školního roku 1901 – 1902 z celkového počtu žáků 240 (120 dívek a 120 chlapců) přešli 2 žáci na střední školu. Ve školní rok 1902 – 1903 chodilo do školy celkem 226 žáků. Roku 1906 – 1907 bylo na škole celkový počet 249 žáků. Ve školním roce 1909 – 1910 se ve 4 třídách vyučovalo 258 žáků. Pro školní rok 1910 – 1911 byly otevřeny také 4 třídy a celkem je navštěvuje 273 žáků. Žáků pro následující školní rok 1911 – 1912 bylo 295 rozdělených do 4 tříd. Působili zde 4 třídní učitelé, 2 katecheti a učitelka pro ruční práce. Následující školní rok 1912 – 1913 navštěvovalo školu 261 žáků. Školní rok 1913

⁵² Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

– 1914 navštěvovalo školu 268 žáků a učilo se ve 4 třídách. První třídu navštěvovalo 43 dětí, druhou 61, třetí třídu 75 a čtvrtou třídu 78 dětí.⁵³

2.2.3 Důležité události

Dne 22. února 1877 „poctil svou vzácnou návštěvou velectěný krajský zemský pan inspektor, doktor Alois Novák, s doprovázejícím jej milovaným a horlivým okresním školdozorcem naším panem Františkem Šmidem“.⁵⁴ Jediné, co tato inspekce našla v nepořádku, byla práce zdejší místní školní rady. Udělila ji písemnou důtku a vyzvala ji k větší činnosti tak, aby žáci více navštěvovali školu.

V roce 1879 – 1880 bylo nutné opravit prasklou zeď školy. Její severní a západní stěnou byly protaženy silné železné spony na třech místech. Důvodem tohoto stavu bylo písčité podlaží budovy.

V průběhu roku 1885 – 1886 došlo dvakrát k velkému krupobití a tím velmi utrpěla úroda v celém kraji. Zejména pro chudší rodiny to mělo velmi výrazný dopad. Tyto chudší rodiny měli většinou pozemky pouze v pronájmu a bez úrody měli problém, čím zaplatit jejich nájem, natož, jaké zásoby na zimu budou mít. Chudší rodiny se tak dostaly do ještě větší bídy. Z tohoto důvodu si hledali lidé stálejší nádenickou práci mimo dům. Často oba rodiče děti doma nechávali samotné pod dohledem nejstarších sourozenců. Nejvíce žáků zdejší školy bylo právě z této nejchudší vrstvy. Obec Horka se Sedliskem měla 110 nemajetných rodin. Největší pracovní možnost pro získání obživy jim byla poskytnuta v nedalekém hejčínském cukrovaru, nedaleko Olomouce.

Tradiční školní výlet se na konci školního roku nekonal, avšak žáci dostali příslib, že se bude konat v pozdější době. Následné prázdniny byly velmi smutné. Kdykoliv některý z učitelů vyšel na pole, slyšel jen bédování a nárek rolníků, čím budou živí, když není obilí. Nejcitelnější ránu utrpěla část obyvatelstva nádeníků, která neměla žádnou práci, protože zbývající část úrody byla pohodlně obdělávána pouze rodinou rolníka a nádeníka nebylo potřeba.⁵⁵

V lednu 1889 zemřel korunní princ Rudolf. V Horce za něj byla sloužena slavnostní zádušní mše.

⁵³ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁵⁴ Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁵⁵ Srov. Tamtéž.

V roce 1890 řeka Morava dvakrát zaplavila pozemky na Trávníkách a v Podhradí, takže obyvatelé Sedliska žili jako na ostrově. Další deště přišly od 2. června do 15. června, tudíž úroda byla zaplavena a obživa pro chudé byla opět zničena.

V souvislosti se záplavami v roce 1892 zažilo mnoho lidí opět bídu. Byla zničena úroda brambor, zelí a obilí. Docházka dětí byla velmi nízká, mnoho rodin nemělo ani na řádné ošacení dětí a ani na pomůcky, a tak je do školy neposílali. Rok 1893 byl pro rolníky na rozdíl od předchozího roku velmi suchý. Byla zde opět obava o úrodu. Naštěstí i velmi řídké deště umožnily získat uspokojivou úrodu i pro chudé obyvatelstvo.⁵⁶

V roce 1902 obecní výbor Horky a Sedliska odsouhlasil zrušení poplatku za školu, čímž prokázal zdejší chudině velké dobrodiní. Stalo se tak na přání císaře Františka Josefa I., který si u příležitosti výročí 50 let panování přál, aby obce prokázaly skutky dobročinné a lidumilné.⁵⁷

V roce 1906 se v obci šířila epidemie spalniček a škola tak byla na 9 dnů uzavřena. Jako náhrada byly určeny 4 soboty a zbytek s přidáním hodiny u každého vyučovacího dne.

V roce 1906 – 1907 bylo znovu odsouhlaseno zrušení vybírání poplatku za školu.

2.2.4 Personální změny

Dne 1. prosince 1873 byl ustanoven František Navrátil druhým učitelem v Horce se služným 500 zlatých a bytem o jednom pokoji. Působil zde až do 26. prosince 1874, kdy byl přeložen do Krčmaně. Po jeho odchodu zůstalo i přes dvakrát vypsaný konkurz jeho místo 4 měsíce prázdné. Poté okresní školní rada ustanovila pana Martina Povolného za výpomocného učitele, který dne 10. května začal vyučovat. Pan nadučitel Kupka mu přenechal žáky druhé třídy a sám vyučoval třídu první. Bohužel po 14 dnech pan podučitel Povolný onemocněl na zánět plic a nemohl vyučovat. Proto Kupka začal znovu vyučovat obě třídy, a to polodenním vyučováním. Tak to probíhalo až do 19. června, kdy začal pan podučitel Povolný znovu vyučovat.

Na základě rozhodnutí okresní rady školní bylo začátkem školního roku 1875 – 1876 započato vyučování v Horce ve 3 třídách. Aby zde bylo možné vyučovat, přišel do Horky na místo dalšího učitele František Neradil. Tento fungující systém ovšem neměl dlouhého trvání, jelikož obec Bolelouc si vystavěla novou školu a z nedostatku učitelů tam byl přeložen učitel Neradil. V důsledku toho bylo v Horce znovu vyučováno pouze ve dvou

⁵⁶ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁵⁷ Srov. Tamtéž.

třídách. V tomto roce byly nadučiteli Kupkovi uznány všechny jeho zásluhy a jeho plat se zvýšil na 800 zlatých ročně. Ve školním roce 1876 - 1877 byl přijat další řádný učitel Rajmund Sigmund a tak horecká škola měla opět tři třídy. Plat řádného učitele Sigmunda byl 500 zlatých a plat pomocného učitele Povolného 300 zlatých.

V únoru 1876 onemocněl učitel Kupka nevyléčitelnou nemocí a v květnu 1877 zemřel, ve školním roce 1877 – 1878 tak byl na školu přijat na místo nadučitele pan Rudolf Koblížek. Vzhledem k dlouhodobé nemoci pana Kupky, byla škola opět dvojtřídní (1877-1878). Pan Koblížek přijal tedy místo ve třídě po pomocném učiteli Povolném a tento byl propuštěn pro nadbytečnost. Žáky 2. třídy vyučoval dle usnesení na učitelské radě řídicí učitel R. Koblížek po celý školní rok, žáky 1. třídy učitel Rajmund Sigmund.

Pan podučitel Sigmund byl jmenován řádným učitelem a odstěhoval se na nové působiště. Na jeho místo v Horce byl roku 1877 dosazen podučitel Jan Filipec. V roce 1882 došlo opět ke změně učitele. Místo podučitele Filipce do Horky přišel učitel Leopold Dosoudil, rodák ze Sedlísk.

Školní rok 1882 – 1883 byl poslední rok, kdy v Horce působili pouze dva učitelé. Místní školní rada uznala, že počet školních dětí přesahuje sílu dvou učitelů a tak vytvořila místo pro třetí sílu a to podučitele. K tomuto místu se nabízel plat 300 zlatých, se samostatným bytem a potřebným otopem. Do konkurzu se přihlásil pouze jeden podučitel a to pan Josef Dvořák. Byl přijat.⁵⁸

Další školní roky byly započaty jako obvykle 1. září mši svatou. Učilo se ve 3 třídách a každá měla svého učitele. To ovšem trvalo jen do doby, kdy v roce 1886 onemocněl učitel z Chomoutova. Jako jeho zástup byl určen jeden učitel z Horky. Proto opět řídicí učitel v Horce začal sám dočasně vyučovat dvě třídy. Později učitel z Chomoutova zemřel a tak nebyla naděje, že by se třetí učitel znovu vrátil do Horky. Naštěstí v blízké obci byla školní docházka přerušena z důvodu výstavby nové školy a tak Horka žádala školní radu o uvolnění učitele pro výpomoc do Horky. Tak se také roku 1887 stalo.

V dalším školním roce byl původní horecký učitel převeden na stálé místo do Chomoutova a v Horce se uvolnilo místo jednoho podučitele. Byl tedy vypsán konkurz, kam se dva uchazeči přihlásili, a jednoho okresní školní rada na volné místo dosadila.⁵⁹

⁵⁸ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁵⁹ Srov. Tamtéž.

V roce 1891 byl roční plat učitele Šrubaře 300 zlatých. Plat učitele Dosoudila, který v Horce působil již 10 let, byl i díky příplatku na stáří (50 zlatých) celkem 600 zlatých.

Ve školním roce 1892 – 1893 došlo opět k dlouhodobému onemocnění jednoho učitele. Jeho druhá třída byla rozdělena mezi první a třetí třídu. Ve třídách bylo přeplněno, ale alespoň se předešlo zkrácení vyučovací doby, a mohlo se vyučovat v běžném vyučovacím rozsahu. Po návratu učitele do práce bylo rozdělení žáků následující. V první třídě 84 žáků, ve druhé 76 a ve třetí 88 žáků.⁶⁰

Ve školním roce 1900 – 1901 žádal pan nadučitel Koblížek o důchod a pro jeho pokročilé stáří mu bylo vyhověno. Za 47 letou službu dostal výslužné 3040 korun. Novým správcem školy byl ustanoven Leopold Dosoudil. Byla přijata nová síla, a to Karla Tylová, která měla vyučovat v Horce i Chomoutově industriální výuce. V Horce dívky ve 3 skupinách o 9 hodinách týdně (v první skupině 2 hodiny, druhé skupině 3 hodiny a ve třetí skupině 4 hodiny). V Chomoutově na jednotřídní škole v 1 skupině o 4 hodinách. Roční renumerací bylo 240 zlatých.

Ve školním roce 1901 – 1902 byl vypsán konkurz na uvolněné místo nadučitele Koblížka. V prvním konkurzu se přihlásili pouze dva uchazeči. Jeden z nich byl místní učitel Dosoudil, dalším uchazečem byl správce školy ve Svěsedlicích. Z neznámých důvodů byl tento konkurz zrušen a vypsán jiný. Na ten se již přihlásilo 6 uchazečů. Z neznámých důvodů byl najednou tlak, aby místo nadučitele bylo obsazeno ne zdejším učitelem, ale někým dalším z okresu. V obci povstaly velké třenice proti učiteli Dosoudilovi.

Od 1. listopadu 1901 byl zvolen nadučitelem pan Antonín Puda, správce školy v Lutíně – z kteréž se vyvázal. V tomto školním roce v Horce tedy vyučovali – Antonín Puda, Leopold Dosoudil, Ferdinand Bokůvka a ruční práce industriální učitelka Karolína Tylová.⁶¹

Pan učitel Dosoudil získal roku 1902 nárok na čtvrtý příplatek na stáří za vykonanou službu a celkově pobíral 2040 korun. Pan nadučitel Puda začal pobírat třetí příplatek pro stáří a také funkční příplatek a jeho mzda činila 2080 korun.

První zmínka o nemoci učitele Bokůvky je z roku 1902, kdy je dle lékařského vysvědčení prokázáno, že trpí onemocněním nervovým a srdečním (neurosthemii).

⁶⁰ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁶¹ Srov. Tamtéž.

V roce 1903 – 1904 byl velmi obměněn učitelský sbor. Školním dekretem byl uvolněn Ferdinand Bokůvka pro školu v Nelešovicích. Na dobu potřeby byla do Horky přidělena prozatímní podučitelka sl. Anastazie Rujzlová. V tomtéž roce je jmenován učitel Leopold Dosoudil nadučitelem ve čtyřtřídní škole ve Chválkovicích, kam také odchází. Na jeho místo přichází prozatímní podučitel pan Vilém Polášek. Výnosem školní rady je ale vzápětí převelen jinam a na jeho místo nastupuje pan učitel Antonín Rozehnal.

Od roku 1907 se panu nadučiteli Pudovi přiděluje čtvrtý příplatek na stáří v obnosu 200 korun. Taktéž prozatímní industriální učitelce se upravuje plat, a nalezneme zde první zmínku o penzijním fondu, kdy se jí z platu odečítají 3 % pro tento fond.

Od dubna 1911 onemocněl Antonín Rozehnal a obvodní lékař ze Štěpánova napsal, že trpí neurasthemismem následkem čehož nemůže vyučovat. Po měsíci léčení byl opět schopen vyučovat. Ovšem již v červnu opět onemocněl srdečními záchvaty. Od nového školního roku byl do Horky ustanoven nový učitel Albín Neužil.⁶²

2.2.5 Školní slavnosti

Školní roky jsou většinou kromě bohoslužeb ukončeny výlety, ať už do blízkého lesa, či někam dál. V roce 1884 byl školní rok ukončen slavností ve škole a žáci dostali jídlo a pivo. V roce 1886 se výlet nekonal, ale žáci dostali příslib, že se bude konat později. Školní rok byl proto ukončen jen bohoslužbou bez dalších slavností či dárků. Pro nedostatek milodarů byl také školní rok 1889 ukončen bohoslužbou a žádná další oslava se nekonala. V červenci roku 1905 podnikl učitelský sbor s mládeží celodenní poučnou, přírodovědeckou vycházku do Mladče. Laskavostí občanů bylo vypraveno 5 žebřinových vozů, které účastníky vycházky dovezli až do Sobáčova. Odtud pokračovali pěšky do Mladče k prohlídce jeskyně s krápníky. Poté byli všichni účastníci poděleni uzenkami, chlebem a pivem – to vše na účet místní školní rady. Zpáteční cesta proběhla znovu pěšky do Sobáčova a povozy do Horky. Školní rok 1907 – 1908 byl ukončen nedělním výletem do blízkého lesa. Zde děti recitovali básně a zpívali, po občerstvení uzenkami, chlebem, pečivem, cukrovinkami a pivem se vrátili zpět do obce se svítícími lampiony a místní školní rada věnovala 25 korun pro chudší žáky.⁶³

⁶² Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁶³ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

Od roku 1879 se každoročně konala slavnost na počest výročí manželství císařských manželů a také se náležitým způsobem slavily jmeniny císařského páru. V květnu 1880 se slavil sňatek korunního prince Rudolfa s belgickou princeznou Štěpánkou. Roku 1908 bylo slavnostně oslaveno 60. výročí panování Jeho Veličenstva císaře a krále Františka Josefa Stromkovou školní slavností. U příležitosti tohoto výročí byla vysazena nová alej o 30 stromcích s označením Alej císaře Františka Josefa. Poté byla zazpívána první sloka rakouské hymny, předneseny básně a shromáždění bylo rozpuštěno.⁶⁴

Roku 1909 bylo sehráno školní vánoční představení ve prospěch nákupu školních pomůcek. Potom byly děti obdarovány vánoční nadílkou sestávající z pečiva, cukroví a mezi sto nejchudších dětí byly rozděleny oděvy. Výnos z představení byl 80 korun.⁶⁵

V říjnu 1910 se konala oslava 80. narozenin Jeho Veličenstva císaře. Na oslavě byly předneseny básně vlasteneckého obsahu a zazpívána první sloka rakouské hymny.

Dne 2. prosince 1911 byl k památnému dni Jeho veličenstva konán slavnostní Dětský den. Pod heslem Jeho Veličenstva císaře pána „Vše pro dítě“⁶⁶ ve prospěch české zemské komise pro ochranu dítek a péči o mládež v markrabství moravském v Roně. Slavnost se konala v přízemí školy s následujícím programem. V 7 h ráno probíhala bohoslužba, následovaná promluvou kaplana, po návratu na školu zpěvy po třídách a společně zapěna rakouská hymna. Další dětské dny se konaly ve školních letech 1912 – 1914.

Na konci školního roku 1912 – 1913 bylo opět sehráno divadlo ve prospěch školních pomůcek. Čistý zisk činil 42 korun 47 haléřů.⁶⁷

2.3 Období 1914 – 1917

Toto období bylo poznamenáno atentátem na následníka trůnu a jeho choť a následně vyhlášením války Sarajevu. Jednalo se o období nedostatku, chudoby a hladu.

2.3.1 Vývoj školy

Následník trůnu arcikníže František Ferdinand a jeho choť, paní vévodkyně Žofie z Hohenbergu se stali dne 28. června 1914 obětí vražedného atentátu v Sarajevu. Atentát v Sarajevu, jenž byl spáchán na následníka rakousko-uherského trůnu, byl záminkou

⁶⁴ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁶⁵ Srov. Tamtéž.

⁶⁶ Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁶⁷ Srov. Tamtéž.

k vyhlášení války Srbsku Rakousko-Uherskem a je považován za jednu z příčin první světové války.⁶⁸

Následkem toho v říjnu 1914 přijelo do Horky 950 mužů dělostřeleckého pluku a byli ubytováni po místních domech. Vojsko si vyžádalo některé školní místnosti ke svým účelům jako kanceláře a tak se muselo vyučovat střídavě jen v ostatních třídách.

Vojsko bylo dovezeno zvláštním vlakem v 90 vagonch a vezli s sebou koně, děla, celý kancelářský inventář - jako stoly, židle, lampy, jízdní kola, a vše co patří k pluku. Vojsko se sestávalo ze starších ročníků a vůči zdejším obyvatelům se chovali velice slušně. Dne 20. prosince 1914 bylo vojsko převeleno do Berouna a tak opustilo Horku. Ještě před vánočními svátky byla vyčištěna a vydesinfikována školní budova, třídy, záchody i chodby a po Novém roce nastalo pravidelnější vyučování.⁶⁹

Výnosem z 22. prosince 1914 se zastavily dosavadní požitky učitelů a budoucí platy počínaje 1. lednem 1915. Vzhledem k povolávání učitelů do vojenské služby během roku 1914, byly třídy různě suplovány. Ve škole zbyly pouze 2 vyučovací síly. Naštěstí do tříd docházelo málo žáků a tak byly sloučeny třídy první s druhou a třetí se čtvrtou.

Ve školním roce 1915 – 1916 bylo vyučováno jen 3 učiteli ve 4 třídách. Přičemž výuka ve druhé třídě byla kombinována všemi vyučujícími. Dále vyučovali katecheta ve všech třídách a samostatná učitelka na ruční práce. V roce 1917 bylo koncem listopadu přerušeno na pár dní vyučování pro nedostatek topiva.⁷⁰

„Koncem listopadu 1917 pojednal ministr vyučování ve výboru vyučovacím o vlivu války na stav vyučování a prohlásil ve shodě s ministrem zeměbrany, že všichni učitelé třídění do skupiny C (trvale neschopní ke službě na frontě a způsobilí jen k pomocným službám) budou zproštěni, pokud jsou způsobilí k učitelskému úřadu.“⁷¹ Z výše uvedeného důvodu byl zproštěn služby Antonín Rozehnal a dne 3. ledna 1918 začal znovu v Horce vyučovat.

⁶⁸ *Atentát na Františka Ferdinanda d'Este* [online]. MediaWiki: © 2014 [cit. 26.3.2014]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Atent%C3%A1t_na_Franti%C5%A1ka_Ferdinanda_d'Este

⁶⁹ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁷⁰ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁷¹ Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

V listopadu 1917 byly zemským zastupitelstvím schváleny nákupní, neboli „drahotní“ příspěvky učitelům. Pro celou zemi bylo ustanoveno 70 milionů korun.⁷²

Dne 29. dubna 1918 přišel z Olomouce do Horky dělostřelecký pluk v počtu 180 mužů. Ve školním kabinetu si opět zřídili svou vojenskou kancelář. Mužstvo chovalo se taktně a slušně a záhy zdomácnělo.

2.3.2 Návštěvnost školy

Ve školním roce 1915 – 1916 byl celkový počet žáků 269. Na začátku školního roku 1916 – 1917 je celkový počet žáků 274 a výuka probíhá ve třech třídách. Pro školní rok 1917 – 1918 bylo do školy zapsáno 262 žáků.

2.3.3 Důležité události

Zásadní událostí byl atentát na následníka trůnu arcikníže František Ferdinand a jeho choť paní vévodkyně Žofie z Hohenbergu, kteří se v červnu 1914 stali obětí vražedného atentátu v Sarajevě. Následně byla Sarajevu vyhlášena válka. V rámci tohoto období probíhal žáky školy sběr snad čehokoliv, co se mohlo hodit pro vojenské účely, a to např.: sbírka kovů, sběr ostružinového a jahodového listí, vlněné a kaučukové předměty, sbírka kovového nářadí, na pomoc rakouskému Červenému kříži, sběr plátna a bavlněných kusů prádla, sbírky ve prospěch vdov a sirotků, sběr nepotřebného šatstva, sbírka na správu válečných hrobů, apod.⁷³

Další zásadní událostí byl 21. listopad 1916, kdy zesnul císař rakouský a král uherský František Josef I. Zemřel po krátkém nachlazení. Trůnu se dnem 21. listopadu ujal Karel František Josef, který působil jako císař Karel I a jako král uherský Karel IV. Dne 16. prosince 1917 navštívil císař Karel I. Olomouc u příležitosti znovuvysvěcení kostela

⁷² Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁷³ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

Marie Sněžné a hřbitova hrdinů v Černovíře. Byl přivítán tisícihlavými zástupy moravského obyvatelstva.⁷⁴

2.3.4 Personální změny

V roce 1914 se z důvodu nedostatku prostor vyučovalo polodenně. Učitel Jánošík byl přeložen a učivo si rozebrali kolegové. Správce školy Puda vyučoval: počty, zeměpisu a dějepisu, psaní a zpěvu. Definitivní učitel Antonín Rozehnal vyučoval jazyku, přírodovědě a kreslení. V únoru 1914 nastoupil Antonín Rozehnal vojenskou službu. Za něj přichází František Král. Od dubna byl Antonín Rozehnal vojenské služby zproštěn a převzal výuku v Horce za kolegyni, která měla volno na vykonání definitivní zkoušky. Po jejím návratu převzal třídu učitele Krále, který měl také volno pro složení zkoušek. V květnu byl povolán zpět do vojenské služby a také Anna Čočková byla později přeložena. Tak se na vyučování v Horce opět podílely pouze 2 síly.

Ve školním roce 1915 – 1916 bylo vyučováno 3 učiteli ve 4 třídách. Přičemž výuka ve druhé třídě byla kombinována všemi vyučujícími. Dále vyučoval katecheta ve všech třídách a ruční práce samostatně.

Na začátku nového školního roku 1916 – 1917 probíhala výuka ve třech třídách. Vyučovala Berta Janoušková, Antonín Puda a František Král. Dále katecheta a učitelka pro ruční práce. V listopadu učitel Král nastoupil vojenskou službu.

Školní rok 1917 – 1918 vyučovali 262 žáků tři vyučující: Berta Janoušková, Antonín Puda a zatímní učitelka Božena Veselá. Jedna třída byla suplována dle volného rozvrhu učitelů. Katechismus vyučoval pan farář a ruční práce Karla Tylová.⁷⁵

2.3.5 Školní slavnosti

Dětský den v letech 1915 – 1917 se konal ve prospěch sirotek po padlých vojínech a dětí válkou jinak postižených. V roce 1918 bylo místo oslav žákům uděleno volno.

Od 1. července 1914 byla dle nařízení předsednictví moravského místodržitelství konána každoroční bohoslužba u příležitosti dobytí města Lvova a složení zbraní Černé Hory. Poté byla školní mládeži tato příčina vysvětlena a byla provolávána sláva Jeho Veličenstvu a udatné II. armádě.

⁷⁴ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁷⁵ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

V říjnu 1915 byly oslaveny jmeniny Jeho Veličenstva císaře obvyklým způsobem – bohoslužbou, projevem, předříkáváním básní a zpěvem první sloky rakouské hymny. Na památku byly podarovány vdovy a sirotci po hrdinech padlých v boji.

Na základě výnosu zemské školní rady z roku 1916 se mají konat jarní slavnosti u příležitosti nástupu nového panovníka na trůn Jeho Veličenstva císaře Karla I. Byly nařízeny další oslavy, a to Oslava k dobytí Gorice a oslava jmenin Jeho Veličenstva císaře a krále Karla I.⁷⁶

2.4 Období 1918 - 1938

Rok 1918 zahajuje novou etapu českého národa, protože dnem 28. října 1918 vznikla samostatná Československá republika.

2.4.1 Vývoj školy

Od školního roku 1918 bylo ustanoveno, že školní rok končí posledním dnem měsíce června, nikoliv v první polovině července jako tomu bylo doposud. Od roku 1919 je také ustanoven první školní den na 1. září.

Od roku 1923 navštěvovalo školu v Horce nad Moravou tolik žáků, že zemská školní rada ustanovila tuto školu jako pětitřídní. V následujících letech se škola rozšiřovala a v roce 1926 už navštěvovalo školu 185 žáků, taktéž byla do školy nově umístěna mateřská školka a tak z důvodu nedostatku tříd neměla 4. třída svou stabilní třídu, ale využívala volných prostor v ostatních. Po jednáních se zastupitelstvem obce byla následující prázdniny mateřská školka přemístěna do obecního domu a tak uvolněná učebna mohla být využita znovu pro vyučování. Zároveň ve třídě proběhla rekonstrukce, byla položena nová podlaha, nový učitelský stupeň, opatřena nová tabule a stůl a provedena výmalba. Následující školní rok měla každá třída svou třídu. Od roku 1930 znovu počet žáků přesáhl možnosti tříd a tak byly učiněny kroky pro povolení pobočky čtvrté třídy. Následujícího školního roku bylo nutné žádat o pobočku nejen 4. ale i 1. třídy. Situace se nezlepšila ani následující školní roky a tak od roku 1932 se škola stává šestitřídní s nárokem na nové učitelské místo.⁷⁷

⁷⁶ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁷⁷ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

Přesto i v následujících letech kapacita tříd nebyla dostačující a tak bylo znovu žádáno o pobočku. Tuto pobočku již nebylo možné umístit do budovy školy a tak našla svou třídu v místnostech obecního úřadu.

V roce 1936 byly pro školu zakoupeny 2 telefony a umístěny v jednotlivých třídách. Nedlouho po tom začala škola usilovat o získání radiového zařízení. Výsledkem bylo objednání dodávky olomouckou firmou v rozsahu 1 přijímač, 5 reproduktorů, 1 zesilovač a 1 mikrofon. Součástí dodávky byla i montáž jednotlivých reproduktorů do tříd. Investice činila 5-6 tis. Kč.⁷⁸

Stavebními úpravami byly zřízeny šatny pro 3 třídy. Roku 1937 byly odstraněny dřevěné schody a nahrazeny kamennými. Boky stěn byly obloženy kachličkami.

K dalšímu rozvoji školy přispěla obec tím, že ustanovila obecní pozemek pro školní zahradu a pokusné pole. Toto mělo výměru 900 m². Správcem zahrady se stál řídící učitel.⁷⁹

Roku 1926 obdržela škola darem mapu zemských polokoulí od prof. dr. Macháta, zdejšího rodáka, ředitele dívčího reálného gymnázia Krásnohorská v Praze. Pro školu to byl významný okamžik a panu Machátovi vyjádřili velký dík. Další dar byl od firmy J. Schicht, akciová společnost v Ústí n/L., která roku 1927 darovala škole celkem 12 dějepisných obrazů.

Na škole probíhaly pravidelné inspekce. Ve většině případů byl stav shledán dobrým, školní docházka uspokojivá a celkový stav školy byl uznán dobrým. Taktéž učitelský sbor byl pochválen, že své povinnosti koná dobře.

Pouze v roce 1926 byla škola napomenuta za ubohý stav a čistotu ve škole vůbec. Bylo zmíněno, že dlážka je plná prachu a nanošené hlíny na obuvi, který se všude víří. Taktéž bylo na zemi spoustu papírových a jiných odpadků. Do školy byly tedy pořízeny smetáky a lopatky. Na papír a odpadky byly pořízeny koše. Protože květináče se na oknech neosvědčily, byly z výtěžku dětského divadla pořízeny květinové stolky. Současně byly třídy, chodby a byt pana řídícího vymalovány a dlážky napuštěny olejem.⁸⁰

⁷⁸ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁷⁹ Srov. Tamtéž.

⁸⁰ Srov. Tamtéž.

Od listopadu 1921 byla povolena Zemskou školní radou v souhlase s Moravským zemským výborem výuka náboženství československého. Výnosem okresního školního výboru v Olomouci ze dne 3.12.1921 se musí upravit nové rozvrhy hodin tak, aby v nich bylo pojata i náboženství československé, nejen římskokatolické jako doposud.⁸¹

Dne 5. října 1926 byl v Olomouci zřízen Pedagogický seminář. Za posluchače se přihlásili i zatímní řídící učitel Josef Svozil a učitel Konrád Sedláček. Byli přijatí. Další kolo Pedagogického semináře bylo zahájeno v Olomouci 16. ledna 1929. Zúčastnili se ho řídící učitel Vysoudil a učitel Sedláček.

Zima roku 1929 byla neobyčejně krutá. Napadlo mnoho sněhu a pro velké závěje nejezdily ani vlaky pravidelně. Byl nedostatek uhlí, škola tak nemohla být dostatečně vytápěna a děti byly často nemocné. Proto se od 18. února zastavila výuka na všech školách v olomouckém kraji. Tento stav trval do 28. února 1929.

Později toho roku se mezi žáky rozšířila epidemicky spála, a tak byla škola od 25. září do 3. října zavřena. Roku 1930 vypukla spála znovu, ale již se nejednalo o epidemii a tak škola normálně fungovala. Děti byly z toho důvodu několikrát prohlédnuty obvodním lékařem a školní budova byla řádně vydesinfikována. V červnu roku 1933 byly 7 leté a 14 leté děti očkované proti neštovicím – a to s dobrým výsledkem. Během roku se vyskytl jediný případ této nakažlivé nemoci. Na záškrť onemocněl jeden žák. Z nařízení úřadů prohlédl žactvo celé školy obvodní lékař, který prohlásil zdravotní stav žactva za celkem dobrý. Bohužel už na jaře roku 1934 se začal nebezpečně šířit záškrť a tak byly preventivně bez výjimky očkované děti od 2 do 10 let. Náklady hradil obecní úřad. I následujícího roku, v červnu 1934 byly 7 leté a 14 leté děti očkované proti neštovicím.

⁸²

Za spoluúčasti správy školy a výboru rodičovského sdružení byla roku 1932 provedena v obci sbírka potravin. Občané obětavě darovali brambory, zelí, zeleninu, mouku, sádlo i luštěniny a peníze. Po vánocích, kdy bída začíná na občany opravdu doléhat, bylo započato s vařením pro chudé děti nezaměstnaných rodičů. Vařily střídavě matky zmíněných dětí ve školní kuchyňce. Jednalo se asi o 60 dětí po celé tři měsíce. Tři děti

⁸¹ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁸² Srov. Tamtéž

obdržely oblečení, několik různé součásti prádla. I následující rok byla provedena tato sbírka, ale potraviny byly přímo rozdány rodičům, jelikož, po předchozích zkušenostech nevděku neměl nikdo zájem znovu vařit. Roku 1934 se začala již počátkem listopadu opět ohlašovat velká zima a s ní bída, a tak byla v obci provedena sbírka potravin, odložených šatů a peněžítá sbírka. Potraviny i šaty byly rozdány těm nejpotřebnějším dětem nezaměstnaných rodičů. Za peníze koupeny svetry a děvčatům látka na košile. Šít ochotně pomáhaly matky školních dětí.⁸³

Jedenkrát byla také obec uzavřena (roku 1938), protože se tu rozmohla dobytčí nákaza slintavky a kulhavky. Z tohoto důvodu se ani nemohla konat tradiční školní slavnost, a tak byla přesunuta až na začátek nového školního roku.

Každoročně na jaře zanedbává školu mnoho dětí tím, že prodávají v Olomouci květiny. Takoví žáci jsou mimo to ve velkém mravním nebezpečí, neboť si zvykají na snadnost výděлку, utrácení, toulání a podobně. Proto byly podány stížnosti k okresnímu školnímu výboru, okresnímu úřadu, soudu mládeže a okresní péči a mládež. Akce měla dobrý výsledek.

Dne 23. října 1926 byl zaveden tzv. Den spořivosti. Až do tohoto roku nebylo střádání mezi žactvem zavedeno. Učitelé promluvili ve svých třídách o významu střádání a vybídlo žactvo ke střádání.

U příležitosti dětského dne, je každoročně provedena peněžítá sbírka ve prospěch okresní péče o mládež. Tato pak věnovala pro chudé děti nezaměstnaných rodičů 300 Kč, za něž dostalo se 12 žákům obuvi.

Školní vyučování bývalo ukončeno proslovy a rozdáním školních zpráv. Bývalo vzpomenu památky Mistra Jana Husa, Většinou byly děti zároveň poučeny, jak se mají o prázdninách chovat.⁸⁴

⁸³ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁸⁴ Srov. Tamtéž.

2.4.2 Návštěvnost školy

Kapacita školy se měnila každým rokem. Ve školním roce 1920 navštěvovalo školu 269 žáků ve 4 třídách. Od roku 1921 byly zřízeny pobočky dvou tříd a tak bylo celkem tříd 6 pro 4 ročníky. Naopak v roce 1925 počet žáků dramaticky klesl, a do školy docházelo jenom 184 žáků, o dva roky později 198, o další dva roky později už 201 žáků. Následující rok 224 žáků. Rokem 1930 navštěvuje školu 235 žáků, následující rok 242 žáků. Od roku 1932 školu navštěvuje 270 žáků rokem 1934 už 293 žáků

Od roku 1937 se vyučuje v 7 třídách, školu navštěvuje 301 žáků a od tohoto školního roku jsou chudým dětem rozdávány učebnice.

Stále se vyučuje náboženství římskokatolické i československé.

Ručním pracím ženským se nevyučuje. Teprve od 1. října 1928 ustanovena výpomocnou učitelkou ženských ručních prací Milada Janošová.⁸⁵

2.4.3 Důležité události

Během tohoto období se událo mnoho změn, především politických. 28. října 1918 byl prohlášen samostatný Československý stát. V kronice školy byl k této události následující zápis: „Samostatný stát Československý vstoupil v život. Aby zachována byla souvislost dosavadního řádu se stavem novým, aby nenastaly zmatky a upraven byl nerušený přechod k novému státnímu životu „Národní výbor“ jménem československého národa jako vykonavatel státní moci svrchovanosti nařizuje:

Článek I – státní formu československého státu určí Národní shromáždění ve srozumění s československou Národní radou v Paříži, jako orgánové jednomyslné vůle národa. Než se tak stane, vykonává státní svrchovanost „Národní výbor“.

Článek II – Veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti.

Článek III – Všecky úřady samosprávné, státní a župní, ústavy státní, zemské a okresní, župní a obecní jsou podřízeny „Národnímu výboru“. Prozatím úřadují a jednají dle dosud platných zákonů a nařízení.

Článek IV – Zákon tento nabývá platnosti dnešním dnem.

Článek V – Předsednictvu Národního výboru se ukládá, aby tento zákon provedlo.

⁸⁵ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

V Praze, dne 28. října 1918. Podepsán Antonín Švehla, Dr. Alois Rašín, Dr. Vávra Škrobar, Jan Stříbrný, Dr. Frant. Soukup.,⁸⁶

Po tomto oficiálním zápisu následoval subjektivní zápis pisatele: „Po třistaletém útisku těžkém a trpělivém čekání dochází dnes konečně národ československý vřelého splnění svých státoprávních tužeb, dostává se jemu vlastního samostatného státu, v němž by mohl pokojně a klidně žít a pracovat na své zdravé budoucnosti. Lid český jest si vědom své hluboké a neochvějně vnitřní síly, on ví, že muselo k tomuto spravedlivému splnění jeho požadavků dojít, a nepotřebuje násilím nebo demonstrativním způsobem provázeti tento dávno očekávaný převrat.“⁸⁷

Následovaly děkovné bohoslužby a po nich zpívání národní hymny Kde domov můj. Po zbytek dne měli děti ve škole volno.

27. května 1920 konala se slavnostní volba prezidenta a prezident Masaryk byl jednomyslně zvolen (284 hlasů pro, 61 hlasů pro druhého kandidáta, 60 lístků prázdných a 6 lístku roztržštěně pro jiné kandidáty.) Taktéž třetí volby, po ukončení prvních dvou funkčních období dopadly obdobně. „Dne 27. května 1927 konala se volba prezidenta republiky české ve společné schůzi obou sněmoven Národního shromáždění. Pro profesora T. G. Masaryka odevzdány z vládní většiny 274 hlasy. Byl tedy 3/5 většinou po třetí prezidentem zvolen. Přání všech věrných Čechů takto splněno. Touto volbou opětně zdůrazněno osvobozené dílo Masarykovo. Opětně zvolení jeho nalezlo radostný ohlas u všech spřátelených národů, hlavně Francouzů a Jihoslovanů.“⁸⁸

Dne 1. března 1919 byla v Horce vyhlášena sbírka drahých kovů pro základ státního pokladu republiky československé. Výsledek nebyl příliš valný, vzhledem k předchozím válečným létům a mnoha letům chudoby.

Zápisy událostí v kronice jsou vždy velmi emotivní a uvádějí mnoho detailů: „Dne 9. října 1934 rozlétla se světem smutná zpráva, že král bratrské Jugoslávie sjednotitel tří kmenů slovanských – Srbů, Slovinců a Chorvatů – tvůrce mohutné říše slovanské, vzácný

⁸⁶ Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁸⁷ Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁸⁸ Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

přítel našeho národa, věrný spojenec spřátelené Francie, v okamžiku, kdy vystoupil z lodi na nábreží v Marseilli, aby za nadšených ovací v průvodu pokračoval. Jugoslávský král odebral se na radnici v Marseilli a aby pak dále pokračoval v cestě do Paříže. Zaznělo ze zástupu 20 ran z revolveru. Král zasažen třemi ranami, krátce na to skonal. Brzy na to zemřel i ministr Barthou. Mrtvý král vrátil se na své lodi „Dubrovník“ do vlasti a za nezměrného zármutku svého národa uložen v mauzoleu královské rodiny. Až do dne pohřbu vlál na budově školní smuteční prapor. Dětem vyložen význam osobnosti královny pro Jugoslávii i pro mírovou politiku světovou. Tudíž mu věčná paměť.“⁸⁹

Dalším emotivním zápisem je oznámeno následující: „Dne 14. září 1937 zavládl smutek v celém národě, neboť zemřel pres. Osvoboditel T. G. Masaryk. Žactvo v prvních hodinách vyslechlo posmrtnou vzpomínku a vzdalo čest zemřelému presidentu Osvoboditeli. Mnozí slzeli. Po desáté hodině opustili žáci školní budovu. Ve všech třídách byl obraz presidentův zastřen černou rouškou. Po odchodu žáků konal učitelský sbor poradu za účasti všech členů, na níž o díle velkého zemřelého – nesmrtelného přednášel řídící učitel Josef Svozil. Pietní vzpomínka byla vykonána dne 17. září. Jeho poslední cestu z Prahy do Lán sledovalo žactvo z rozhlasu.

Obecní zastupitelstvo konalo slavnostní schůzi za přítomnosti mnoha občanů na uctění památky presidenta Osvoboditele. Pietní řeč měl řídící učitel Josef Svozil. Obecní zastupitelstvo uctilo památku presidenta Osvoboditele darem 500 Kč ve prospěch chudých žáků na školní potřeby a zakoupením knih T. G. Masaryka pro obecní knihovnu.“⁹⁰

28. září 1929 oslavoval celý národ československý 1000cí výročí smrti českého knížete sv. Václava a po zásluze byly oceněny jeho vladařské činy. Na uctění památky sv. Václava věnovala spořitelna hlavního města Olomouce žákům, kteří ve školním roce 1929 - 1930 nastoupily do školy, vkladní knížku s vkladem 10 Kč.

⁸⁹ Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁹⁰ Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

2.4.4 Personální změny

Od roku 1931 přebírá zdejší farnost a výuku římskokatolického náboženství po Páteru Antonínu Mohaplovi, páter František Borgr. Náboženství československé vyučuje duchovní správce v Nákle František Stárek.

Dne 29. ledna 1926 byl odeslán na trvalý odpočinek řídící učitel Antonín Puda (působil zde od 1. listopadu 1901) Řízením školy je pověřen Josef Svozil. Později byl konkurzním řízením, jehož se účastnilo 10 osob, na zdejší školu přidělen za řídícího učitele zdejší rodák František Vysoudil, který školu řídil až do roku 1936, kdy byl přeložen na trvalý odpočinek. Správou školy byl pověřen Josef Svozil.

Během května roku 1936 dostal Josef Svozil dlouhodobou dovolenou pro krční nemoc. Léčil se pobytem u moře a projel Jadranské moře až po Albánii. Správu školy vedl učitel Antonín Šuppler.⁹¹

2.4.5 Školní slavnosti

Školní výuka byla často zpestřena slavnostmi. V měsíci říjnu se slavilo výročí vzniku samostatného Československa. Každoročně se slavilo obdobně. Byly vyvěšeny státní prapory, dětem vyložen význam tohoto dne, žáci přednesli vlastenecké básně a slavnost byla ukončena oběma národními hymnami.

U této příležitosti se také začal slavit dětský den. Často se během těchto oslav konala peněžitá sbírka. Většinou pro zemskou péči o mládež v Brně. Účelem sbírky bylo zmírnění trpkého osudu dětí tělesně i duševně strádajících, dále také ve prospěch sirotků, opuštěných dětí, slepých, hluchoněmých, týraných a mravně ohrožených volajících o svá práva.⁹²

Při pátém výročí samostatnosti byl v kronice uveden velmi emotivní zápis: „Když před pěti lety padla v prach potupná, otrocká pouta, tížící duševní i hmotný rozvoj našeho národa, všichni jsme jistě pocítili „že stalo se něco nesmírně velikého a radostného...“. Vždyť do té doby, každým rokem, vzpomínal náš lid jen Bílé hory, národního neštěstí a ponížení. Avšak přišel 28. říjen, rázem zatlačil svým slavným, historickým významem truchlivé podzimní vzpomínky bělohorské a stal se nejkrásnějším svátkem radosti

⁹¹ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁹² Srov. Tamtéž.

a svobody obrozeného československého národa. Dnes je tomu pět roků od toho slavného dne, kdy po třistaleté moci poroby zasvitlo zase zlaté slunce svobody našemu národu. Převrat 28. října 1918 osvobodil politiky území československé, obklopené ze všech stran moření hospodářského rozvratu a chaosu. Výročí pětileté naší samostatnosti vyložen význam toho dne školním dětem, budova školní ozdobena praporem v barvách republiky československé. Odpoledne toho dne skonána přednáška u lípy „Svobody“, v níž vyložen význam naší samostatnosti učitelem Josefem Kořínkem z Řepčína a odměněn potleskem obecnstva, jehož se přičiněním „Sokola“ velmi mnoho sešlo.“⁹³

Při příležitosti oslav dětského dne, a také při příležitosti výročí samostatnosti, obdarovávala občanská spořitelna hlavního města Olomouce žáky první třídy vkladní knížkou s vkladem.

Jako součást tohoto aktu byl 31. říjen uváděn jako „Den spořivosti“ a k dětem promluveno o spořivosti a byli vybídnuti, aby úspory ukládaly do spořitelny. Spořivost je základem blahobytu národního. Děti byly také každoročně poučeny o spořivosti a její důležitosti pro jednotlivce i pro národní celek.

V měsíci listopadu se slavil vzpomínkový den k Bílé hoře a v prosinci se připomínal významný den sjednocení bratrské Jugoslávie.⁹⁴

Březen byl měsícem oslav narozenin prezidenta Masaryka. U této příležitosti popisují v kronice těch „bývalých pompésních, nucených a ponížených oslav absolutistických potentátů, které nikdy nešly nám ze srdcí a které provázeny bývaly nedůstojnými a otrockými ceremonii.“⁹⁵

Dokud pan prezident žil, byly na jeho přání jeho narozeniny slaveny v prosté srdečnosti bez zjevných okázalostí. Prapory vyvěšeny, jeho obrazy ozdobeny, třídy ozdobeny. Dětem pověděno o životě i o osvobozovacím díle pana presidenta a jeho přátel a přáno jemu dlouhých let, aby své dílo mohl šťastně dokončit. Oslava ukončena hymnou.

⁹³ Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁹⁴ Srov. Tamtéž

⁹⁵ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

V pozdějších letech byl 1. května slaven státní svátek „Práce“ a později toho měsíce vzpomínáno narozenin pana presidenta Dr. Eduarda Beneše.⁹⁶

Žáci během června podnikali školní výlety společně se svými vyučujícími. Byly to například výlety na Košíř, do Brna na výstavu soudobé kultury, do Znojma, Lednice, křelovské cihelny, mladečské jeskyně, hrad Bouzov, orlické hory, Tepenec, Jedová, Těšíkov, touškovské zřídlo, Plumlov, Úsov, Bradlo, do Prahy, Helfštýn, do Hranic, Teplíc a Lipníka. výlet do lázní Luhačovice, do Mladče, Buchlov a Velehrad a do Orlických hor. Kromě toho navštívili žáci také olomoucké museum a výstavu legionářskou v Olomouci. Školní rok býval zakončen koncem června. Vzpomínalo se na osvoboditele pana presidenta T. G Masaryka a světlé památky mistra Jana Husa, bojovníka a mučedníka za pravdu a svobodu svědomí. Pak připomenuto dětem, jak se mají chovat o prázdninách, rozdány školní zprávy, zazpívány národní hymny a děti propuštěny na prázdniny.⁹⁷

Samozřejmě se během školních roků slavili i aktuální svátky, jako například 250 let od úmrtí Jana Amose Komenského, výročí bitvy u Zborova, narozeniny hudebního skladatele Bedřicha Smetany a při této příležitosti návštěva městského divadla v Olomouci či vzpomínáno popravy českých pánů před staroměstskou radnicí v Praze. Během školních roků byly i průběžně nacvičovány žákovské divadla a veřejně prezentovány. Takto získané peněžní prostředky byly většinou využity na zvelebení školy, vánoční nadílku a rozděleny mezi chudé a potřebné. Na potřebné se získávaly peníze i díky sbírkám, konaných v různém časovém období a s různým názvem. Mezi nové svátky se přidal i „Den stromový“ a to tak, aby za přítomnosti a součinnosti místní mládeže, učitelstva i občanstva byl zasazen aspoň jeden strom.⁹⁸

2.5 Období 1939 – 1962

Stěžejním bodem tohoto období byla tak zvaná Dohoda o Mnichově v říjnu 1939. Po euforii nabyté svobody ji český národ opět ztrácí a musí se podrobit nadvládě. Pravděpodobně z tohoto důvodu není od roku 1940 vedena školní kronika, ale pouze obecní.

⁹⁶ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

⁹⁷ Srov. Tamtéž

⁹⁸ Srov. Tamtéž

2.5.1 Vývoj školy

Školní rok 1938 - 1939 začal 1. září 1938 tím, že nově ustanovený definitivní řídicí učitel Josef Zakopal uvítal žactvo nově zavedeným školním rozhlasem. V následujících dnech nabraly události velký obrat. „Po událostech mnichovských, jimiž byli jsme od západních spojenců zrazeni a Pohraničí museli jsme vydat Němcům, nastalo v obyvatelstvu strašné zděšení a vření. Nejen v hostincích, ale i na ulicích bylo slyšeti pláč, křik i nadávky. Poněvadž nikdo nevěděl, jaké ukrutnosti na nás Němci chystali, brzy jednotlivci nebáli se veřejně tvrditi, že německý pořádek bude lepší a obviňovali republikánskou vládu, ba dokonce presidenta, že svoji povinnost nekonali správně. Časem všichni poznali, jak krutě se mýlili.“⁹⁹

Dne 30. 11. 1938 se stal presidentem zmenšené československé republiky Dr. Emil Hácha.

Učitelé, zejména učitelky, které byly vdané a zaopatřené byla zproštěny služby ve prospěch učitelek, které pozbyly místa v Sudetském území, jež bylo obsazeno Německou říší v říjnu 1938.

Dne 1. 3. 1939 prohlásilo se Slovensko samostatným státem. 15. 3. 1939 byl zbytek československé republiky obsazen Němci. Hitler se ubytoval na pražském hradě a 16. 3. 1939 prohlášen byl Protektorát Čechy a Morava za součást říše Velkoněmecké. Čeští lidé byli zatýkáni a vězněni. Všechna větší města byla obsazena německým vojskem.

Podle rozkazu úřadů byl dne 20. dubna 1939 vyvěšen říšský a státní prapor. Ve třídách byl zaveden pozdrav povstáním – beze slov. Učitelé byli přiděleni na výpomoc do obecní kanceláře. Vypomáhali v zásobovacích a sociálních pracích. Josef Svozil a Jan Smička měli ve správě všechen hospodářský život na statcích od 5 ha půdy výše. Jindřich Mezuliáník měl na starosti přidělování poukazů na botky, textilie a gumové obruče.

Dne 19. 12. 1939 byla provedena revize učitelské knihovny a bylo vyřazeno 8 nevhodných knih. Nová revize dne 16. ledna 1940 vyřadila dalších 11 knih.¹⁰⁰

Napětí mezi obyvatelstvem je evidentní a pochopitelná. Kronika školy je v této části plná emotivní a velmi silných a nebojácných zápisů: „Československá republika byla pro Němce vyřízena osamostatněním Slovenska a zřízením Protektorátu Čechy a Morava. Lid český byl držen a nejostřejšími prostředky donucování ke spolupráci s Němci. Ačkoliv

⁹⁹ Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

¹⁰⁰ Srov. Tamtéž.

národ byl zpočátku v rozvratu, nedovedli a ani nechtěli Němci získat si český lid, nýbrž pohrůzkami, vězněním, mučením nejhorších pomyslitelných způsobů, vraždami a loupežemi troufali si zdolat českého ducha. Občanstvo i učitelstvo bylo nuceno navenek jednat tak, aby nemohlo vzniknout podezření, že jejich češství je ještě schopno života. Němci v plné jistotě své věci vrhli se na Polsko, které lehce zdolávali až na Varšavu. Těžkou střelbu od hranic Polska bylo u nás jasně slyšet. Když konečně padla i Varšava, byly vyvěšeny prapory na všech téměř budovách po dobu 10 dnů“.¹⁰¹

Občané se tedy měli před nastoleným režimem na pozoru, přesto si svou hrdost zachovali: „28. říjen byl Němci pečlivě hlídán a kdo zpozoroval jen zdání nějaké vzpomínky, uplatnili neprodleně svoje způsoby. V Horce minul den 28. října 1939 klidně. Přece však chybělo více žáků ve třídách než jindy a někteří byli svátečně oblečení.“¹⁰²

Dne 23. ledna 1940 byly knihy po třetí prohlédnuty. Byla vyřazena jedna nevhodná kniha. Pro nedostatek topiva ve školním roce 1939 – 1940 byli žáci odesláni k domácímu učení a do školy chodily pouze dvakrát týdně od 13h.

Výročí vyhlášení Protektorátu Čechy a Moravy 15. března bylo na škole vzpomenuo přesně podle pokynů okresního školního výboru.

Přesto i během tohoto těžkého období dochází k rozvoji obce a školy. A to hlavně díky zvláště významné stavbě a přestavbě zdejšího družstevního mlýna, která byla opatřená nejmodernějšími mlýnskými stroji nákladem asi 2 milionů korun. Postupný rozkvět mlýna napomáhá ke zlepšení školních poměrů a růstu školy.

2.5.2 Důležité události

Od roku 1940 do roku 1963 nebyla vedena školní kronika. Dle obecní kroniky došlo 8. května 1945 k osvobození obce Rudou armádou. Dle zápisu v kronice to „byl boj veliký a mnoho stavení bylo zničených“¹⁰³. Roku 1948 vnikl Akční výbor Národní fronty v čele KSČ (Komunistická strana československá) a vedle obecné (národní) školy byla zřízena

¹⁰¹ Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

¹⁰² Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

¹⁰³ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, Místní národní výbor Horka nad Moravou. O 1-103, i. č. 29, Pamětní kniha obce Horky nad Moravou (Horky a Sedliska) 1924-1958.

i střední (dříve měšťanská) škola. Později byla roku 1953 škola změněna na základní (osmiletou, později devítiletou) školu.

V roce 1955 bylo založeno Jednotné zemědělské družstvo a 1956 u Horky dokončena výstavba Vojenského opravárenského závodu.

Konečně roku 1958 byla ve vhodných prostorách zřízena mateřská škola.¹⁰⁴

Dalším velkým mezníkem byl rok 1963, kdy byla otevřena nová pavilonová budova školy.¹⁰⁵

2.5.3 Personální změny

Dne 31. března odešel na odpočinek řídící učitel Josef Zakopal. Dne 3. dubna 1939 zúčastnili se členové učitelského sboru besedy na rozloučenou s panem inspektorem Pelíškem, který donucen změněnými poměry odešel do penze.

Dne 1. července 1939 nastoupil službu na zdejší škole řídící učitel Vojtěch Losík. Školní rok byl zahájen 1. září. Celkem 8 tříd a poněvadž je pouze 7 učeben bylo v pátých třídách vyučováno polodenně střídavě. Celkem se ve školním roce 1939 – 1940 vyučovalo 261 žáků.

Římskokatolickému náboženství vyučuje Stanislav Havlík. Československému náboženství vyučuje Josef Němeček.¹⁰⁶

2.5.4 Školní slavnosti

Dne 22. prosince 1938 byla vánoční besídka s nadílkou v sále hostince pana Šamánka. Nadílkou bylo pečivo z družstevního mlýna, jižní ovoce a cukroví. 7. května 1939 byla školní besídka k oslavě svátku matek. Následně potom 17. prosince byla žákovská besídka na sále p. Šamánka. Za velké účasti rodičů byli žáci poděleni uzenkou a dvěma kusy pečiva. Také rodičovské sdružení rozdělilo 52 žákům látku na šaty, cvičky a punčochy. Vše v ceně 2080 Korun.¹⁰⁷

¹⁰⁴ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, Místní národní výbor Horka nad Moravou, O 1-103, i. č. 29, Pamětní kniha obce Horky nad Moravou (Horky a Sedliska) 1924-1958.

¹⁰⁵ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, Místní národní výbor Horka nad Moravou, O 1-103, i. č. 30, Pamětní kniha obce Horky nad Moravou 1959-1984.

¹⁰⁶ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

¹⁰⁷ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

2.6 Období 1963 – 1988

Tento časový úsek začíná pro školu velmi významnou událostí. A tou je nová, moderní a vyhovující školní budova. Konečně důstojné a plně vyhovující zázemí pro vzdělávání

2.6.1 Vývoj školy

Od roku 1963 byla v Horce nad Moravou otevřena nová školní budova, kam byla umístěna základní devítiletá škola. Jednalo se o pět pavilonů, ve třech jsou třídy, jeden je zaměřený na odborné učebny a kabinety, v dalším je umístěná tělocvična, ošetřovna, šatny a sprchy. Všechny pavilony až na ten ústřední nejsou podsklepeny, pouze v ústředním je sklad uhlí. Prozatím chybí poslední pavilon, kde bude umístěna stravovna. K dispozici tedy bylo 18 tříd, tři odborné pracovny, dílny, 8 kabinetů, ředitelna se sborovnou, a klubovna pionýrů. Škola byla vytápěná ústředním topením.

V chodu školy se nic nezměnilo. První školní den byli žáci přivítáni na prostranství před školou, hlavně žáci prvních tříd. Poté se rozešli do tříd, kde prvňáci měli nachystané všechny pomůcky. Následoval proslov pana ředitele vysílaný interním školním rozhlasem.¹⁰⁸

Ve škole mohli žáci navštěvovat různé zájmové kroužky, které byly průběžně otevírány dle zájmu žáků. Jednalo se o rozhlasový, turistický, lehkootletický, rybářský nebo fotografický. Také maňáskový kroužek. Gymnastika, taneční, dopravní, motoristický, recitační a požární kroužek. Výtvarný kroužek, košíková a střelecký.

Od školního roku 1967 byly sudé soboty zavedeny jako volné. Úvazky učitelů a výuka žáků byly sníženy o 2 hodiny týdně. Byly ustanoveny předmětové komise, jejichž činností bylo vypracovat roční plány činnosti. Na schůzích pedagogické rady podávali zprávy o činnosti a návrhy na opatření ke zkvalitnění práce. Výchova i vyučování tak byly podřízeny podrobnému plánování.¹⁰⁹

Od 15.1 1968 byla otevřena jídelna pro 120-150 žáků v normální třídě pavilonu „B“.

¹⁰⁸ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1963 – 1990.

¹⁰⁹ Srov. *Z historie horeckého školství* [online]. ZŠ a MŠ Horka nad Moravou: © 2013 [cit. 20.3.2014]. Dostupné z: <http://www.zshorka.cz/o-skole/historie/>

Na základě plánů vzdělávání, navštěvovali žáci školy kurz plavání v Olomouci. Byly uskutečněny všechny plánované besedy, exkurze a školní výlety. Učitelé školy podporovaly žáky v dopisování se sovětskými dětmi. Výchovně bylo na žáky působeno ve všech vyučovacích předmětech. V českém jazyce byl prováděn větný rozbor na větách s politickým obsahem. V matematice a chemii se na přístupných číslech žáci přesvědčovali o přednostech socialistických zemí před kapitalistickými. V hodinách občanské nauky se učitelé zaměřili na využití všech významných výročí.

Učitelé si naplánovali ve svých úvazcích, že každý bude věnovat dvě soboty práci se žáky a jednu sobotu věnuje výstavbě pionýrské klubovny.

Plnění plánů a závazků bylo kontrolováno tématickou inspekcí zřízenou jak interně školou, tak krajskou. Byl kladen i důraz na politické samovzdělávání učitelů, které bylo prověřováno pohovory.¹¹⁰

Okolí i vybavení školy bylo průběžně udržováno. Na pozemcích školy se pěstovala zelenina a léčivé rostliny. Byl vybudován skleníček. Opravovaly se střechy a udržovaly se nátěry oken a dveří. Později probíhaly opravy budov a udržovací práce dle jejich aktuálního stavu a požadavků.

Žáci jezdili pravidelně na vyšetření chrupu dvakrát ročně. Během roku se uskutečnila branná cvičení. Čtvrté třídy se účastnili plaveckého výcviku, sedmé. třídy jezdily na lyžařský výcvik.¹¹¹

Významným pedagogickým krokem byla od roku 1980 nová koncepce vzdělávání žáků přecházející z prvního na druhý stupeň. Byla snaha o nastavení vyučovacích předmětů tak, aby v prvním ročníku vyššího stupně vyučovalo žáků co možná nejméně učitelů a umožnili jim tam přirozený přestup z prvního stupně na druhý.

roku 1985 se upustilo od klasifikování žáků prvních ročníků. V prvním pololetí nebyli klasifikováni vůbec, na konci školního roku jen slovně. Důvodem byla snaha o to, aby se mohly dostatečně zdůraznit všechny pozitivní stránky osobnosti žáka. Vedlo to k větší motivaci ke školní práci. Také na škole vzniká logopedická péče a jsou uznávány potřeby žáků trpícími dyslektickými a dysgrafickými poruchami¹¹²

¹¹⁰ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1963 – 1990.

¹¹¹ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1963 – 1990.

¹¹² Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1963 – 1990.

Jednotlivé školní roky byly ovlivňovány i aktuálním politickým vývojem v zemi. Celý učitelský kolektiv se účastnil všech akcí konaných v rámci oslav v obci. Jednotlivé školní roky byly i ovlivňovány volbami, přípravou a konáním celostátní spartakiády, oslavami výročí osvobození vlasti Sovětskou armádou, výročí založení KSČ a dalšími slavnostmi, které byly koordinovány plánem akcí mezi ředitelstvem školy a Národní frontou.

Všech významnějších akcí ve škole se zúčastňovali zástupci MNV, VOKSČ, VOZ, SSM a jiné. Spolupráce se všemi složkami byla velmi dobrá.¹¹³

2.6.2 Návštěvnost školy

Vyučování bylo zahájeno 2. září 1963 již v plném rozsahu v nových budovách. Díky dostatečné prostorové kapacitě mohly být třídy rozdělené po optimálních skupinách a tak také vzdělávání. Většina tříd je rozdělená na skupiny „A“ a „B“. Jsou i výjimky, kdy třída rozdělená není, nebo naopak má ještě další skupinu „C“.¹¹⁴

V roce 1963 nastoupilo 442 žáků, a v následujících letech byly stavy žáků dost obdobné. Od roku 1969 počty žáků klesly, a to na 397 žáků a v následujících letech dokonce na 364 žáků. Z Chomoutova se dochází 65 žáků, ze Skrbeně 65 žáků. Celkem přespolních 126.

Během roku 1977 – 1978 fungovalo na škole 14 tříd, na 1. stupni 6. tříd a na 2. stupni se vyučovalo v 8 třídách. Fungovalo zde i 1 oddělení školní družiny. Celkem školu navštěvovalo 364 žáků. Ve školním roce 1979 – 1980 navštěvovalo školu 380 žáků. Na prvním stupni 190 žáků, na druhém 190 žáků.

Školní rok 1980-1981 byl přelomový v tom, že došlo ke zrušení školy v Chomoutově. Na horeckou školu byli přeloženi žáci i učitelé. Celkem tedy školu navštěvovalo 428 žáků. Následující školní rok 1982 – 1983 navštěvovalo školu 452 žáků, kdy od 1.9 1982 navštěvují všichni žáci obcí Skrbeně a Chomoutova horeckou školu.

Školní rok 1985 – 1986 byl počet žáků 479 v 17 třídách. Byly zřízeny 2 oddělení školní družiny. Školní rok 1988 - 1989 bylo vyučováno v 16 třídách. Oddělení školní družiny byli 3. Vyučováno bylo pouze 8 ročníků. Celkem žáků 449.¹¹⁵

¹¹³ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1963 – 1990.

¹¹⁴ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1963 – 1990.

¹¹⁵ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1963 – 1990.

2.6.3 Důležité události

Při škole fungovalo SRPŠ – Sdružení rodičů a přátel školy. Pod jejich patronátem byly uskutečněny 2 cykly rodičovské akademie (při 1. a 9. třídě). 3 členské schůze s pohovorem rodičů s vyučujícími a pedagogickými referáty. Jinak byla činnost pedagogů soustředěna do třídních schůzek.

Každý rok bylo oslaveno výročí osvobození, na jejichž počest se konaly tělovýchovné akademie ve školní tělocvičně a byly instalovány výstavky. Byly předvedeny ukázky spartakiádních cvičení. 1. máje se účastnilo žactvo i učitelé místního průvodu vesnicí a jako diváci průvodu v Olomouci. 8. května byl lampionový průvod k památníku osvobození. Kromě toho bývaly uskutečněny s pionýry besedy nad školní a obecní kronikou.

Pro uchování významných okamžiků života školy, pořizoval ředitel školy několik diapositivů z akcí, také některá zákoutí přírody a to jak v letním, tak i zimním období.

Žáci školy se účastnili i brigád v JZD.¹¹⁶

Byly podepsány 2 patronátní smlouvy s JZD a VOZ. Obě smlouvy byly během roku kontrolovány. Obě plněny beze zbytku. Zástupci pořádali besedy se žáky, doplňovali školní dílny a vybavenost v kroužcích.

Sovětská vojska docházeli na besedy se žáky – besedy zprostředkoval VOZ. Děti si dopisují se sovětskými žáky ve Volžském.¹¹⁷

2.6.4 Personální změny

Ředitelem základní devítileté školy a současně nové budovy byl soudruhu Jindřich Mezuliáník. Kromě 15 třídních učitelů, působil na škole i zástupce ředitele, dva nezařazení učitelé a skupinový vedoucí pionýra. Další zaměstnanci byli neučitelského provozu. Později se připojily i vychovatelky školních družin. Počet třídních učitelů je přizpůsobován dle počtu žáků.

Na školu přichází i praktikanti z pedagogického institutu v Olomouci a také z Pedagogické fakulty Palackého univerzity v Olomouci.¹¹⁸

¹¹⁶ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1963 – 1990.

¹¹⁷ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1963 – 1990.

¹¹⁸ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1963 – 1990.

2.6.5 Školní slavnosti

V měsíci červnu se každoročně konal dětský den. Až na výjimky probíhal hraním her, předváděním naučených vystoupení a celoroční přípravou v tělesné výchově. Někdy byl nahrazen například pionýrskou lehkooatletickou olympiádou.

Každoročně se konaly oslavy vzniku samostatného československého státu a také výročí založení pionýrské organizace. K jubilejním výročím vzniku samostatného československého státu byly pravidelně vysazovány lípy. Mezi další pravidelně slavené svátky patří Mezinárodní den žen. Mnohokrát se těchto akcí účastnili i hosté z patronátních závodů a představitelé obce.

Od roku 1982, kdy proběhly oslavy 20tého výročí nové školy, se konal i školní ples a dětský karneval. K významným událostem byly často instalovány i výstavky.

Kromě oslav svátků a akademií se konaly i olympiády (například český jazyk, ruský jazyk, matematika, fyzika, chemie, přírodopis, výtvarná výchova, hudební výchova.

Všech ostatních veřejných oslav se účastnili žáci se svými učiteli a tvořili tak jejich převážnou návštěvu.

Tělesné klání se ale uskutečňovalo i mezi jednotlivými školami, ne pouze uvnitř. A tak oddíly pořádali například Jarní turnaj ve stolním tenisu, jehož se zúčastnilo 85 žáků z různých škol. I lehkooatletické utkání probíhá mezi žáky různých škol. Stejně jako turnaje v házené a odbíjené.¹¹⁹¹²⁰

2.7 Období po roce 1989

Období po roce 1989 bylo nejen pro školní vývoj velmi bouřlivé. Československo opět získalo zpět svoji svobodu a zodpovědnost samo za sebe. O této dramatické době svědčí i velmi emotivní zápis ve školní kronice.

2.7.1 Vývoj školy

Zápis školního roku 1989 – 1990 byl v kronice zapsán dvakrát. Ten první nebyl schválen pedagogickým sborem a zápis musel být přepracován a zapsán znovu.

Originální zápis byl plný optimismu a otevřeného myšlení s velkým vítáním nového režimu.

¹¹⁹ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1963 – 1990.

¹²⁰ Srov. Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, Místní národní výbor Horka nad Moravou, O 1-103, i. č. 30, Pamětní kniha obce Horky nad Moravou 1959-1984.

„Tento školní rok byl charakterizován jako vpravdě revoluční. Nejen ve školství nýbrž v celé společnosti. 17. listopadu 1989 – na Den studentstva byl oním dnem, který udělal tečku za socialistickým způsobem života, komunismem.

Vedení školy svolalo zvláštní porady (a několik jich bylo vzrušených, impulsivních, více či méně objektivních) a z pedagogického sboru se vyčlenily tyto skupiny:

- skupina pedagogického sboru – Občanské fórum,
- skupina nevyhraněných členů pedagogického sboru
- zůstaly členky pedagogického sboru – straničky

Agilní členky občanského fóra se zaměřily proti ředitelce Benýškové a řekly jí do očí, spolu s dalšími členy sboru, že si představují v čele školy člověka s „určitými“ vlastnostmi a schopnostmi. Později by některá tvrzení vzaly nejraději zpět. V návaznosti na toto se paní ředitelka rozhodla svou funkci od nového školního roku již nevykonávat.

Pionýrská skupina pracuje dále, byť v malém počtu. Celkově se uvolnila kázeň žáků. Pedagogičtí pracovníci žákům vysvětlovali změny dle dostupných informací v této vzrušené době plné euforie. Náplň Občanské nauky, dějepisu, zeměpisu, vlastivědy, jazyka českého, jazyka ruského byly narušeny nebo nabyly charakteru úvah a různých interpretací pedagogických pracovníků. Základní školy se řídily „samy“, okresní orgány přestaly fungovat.“¹²¹

Opravený zápis v kronice z toho roku byl poněkud smířlivější a ne tak radikální. V úvodu bylo uvedeno, že většina členů s původním zápisem nesouhlasí a přeje si jeho změnu. Jako neobjektivní a částečně nepravdivé označují pokles kázně a hodnocení vyučovacích hodin v občanské nauce, českém jazyku a dalších. Také odmítli tvrzení, že nefungoval okresní školní odbor. Jako zcela nevhodné bylo písemné rozdělení pedagogů do sympatizujících či nesympatizujících skupin.¹²²

Tuto dobu prožívali i žáci z vyšších tříd. Sami si zdobili třídy, přinášeli portréty hlavních aktivistů, výstřižky z novin a časopisů. Všichni prožívali přípravu prvních svobodných voleb.

V závislosti na pád sovětského nadvládí byly vydány nové metodické příručky, zrušena povinná výuka ruského jazyka. O výběru vyučovaného jazyka rozhoduje ředitel školy. Na základní škole v Horce nad Moravou byla vyučována ve skupinách angličtina a němčina.

¹²¹ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1991 – současnost.

¹²² Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1991 – současnost.

Od roku 1996 škola zahájila vzdělávání dle učebních plánů. Od roku 1998 škola vyučovala dle učebních dokumentů zvláště pro první a druhý stupeň. Dle nových přístupů zohledňovaných 11 žáků pro poruchy dysgrafie, dyslexie, dysortografie a jiné zdravotní potíže.¹²³

Školní budova podstoupila celkovou revitalizaci. Byly provedeny větší i menší opravy jak vnitřní, tak vnější. Generální oprava rozvodů, tělocvičny. Opraven nábytek, montovány žaluzie do oken, zateplení. Také se revitalizovalo venkovní hřiště.¹²⁴

Od listopadu roku 2005 je oficiální název školy: Základní škola a mateřská škola Horka nad Moravou, příspěvková organizace.

Od školního roku 1997 – 1998 byly do školy zavedeny počítače a výuka jejich obsluhy byly nabídnuty jako volitelné předměty. V roce 2009 byla poprvé otevřena třída pracující na základě Montessori přístupu a začaly se zavádět tyto metody do výuky.

Od roku 2010 působí na škole v Horce asistent pedagoga a vznikla pozice koordinátora ŠVP (Školního vzdělávacího plánu).¹²⁵

2.7.2 Návštěvnost školy

Školní rok 1991 - 1992 je celkový počet žáků 384. vyučovalo se v 17 třídách, přičemž 9. třída byla pouze jedna. Nakonec nebyla otevřena, protože do 9 třídy se přihlásilo pouze 10 žáků a tak byly přeřazeni na školu v Olomouci.

Počet žáků se postupně snižoval. Ve školním roce 1994 – 1995 školu navštěvovalo pouze 324 žáků v 15 třídách a 2 odděleních školní družiny.

Od roku 1999 byly zavedeny povinné 9 třídy, počet žáků byl 305 ve 13 třídách. Přičemž z Horky docházelo 176 žáků, ze Skrběně 65 a z Chomoutova 64 žáků.

Během následujících školních let žáků stále ubývalo. Ve školním roce 2005 – 2006 docházelo do školy 295 žáků. V roce 2008 – 2009 to bylo 250 žáků. Školní rok 2011-2012 navštěvovalo školu v Horce celkem 306 žáků.¹²⁶

¹²³ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1991 – současnost.

¹²⁴ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1991 – současnost.

¹²⁵ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1991 – současnost.

¹²⁶ Srov. Tamtéž

2.7.3 Důležité události

V roce 1997 postihly Moravu a tím i Horku a Chomoutov povodně. Bylo postiženo především sedlisko a celý Chomoutov. Povodně zasáhly asi 1/3 žáků. 10 žáků s rodiči přišlo o všechno. 4 žáci se museli odstěhovat a další museli bydlet v náhradních bytech, případně u příbuzných. Vzhledem k tomu, že žáci dostali učebnice před prázdninami, bylo nutné znovu obstarat učebnice pro 30 z nich. Ve škole i v mateřské škole bylo zřízeno humanitární středisko, byli zde ubytováni postižení občané, především rodiče s dětmi a také vojáci z Chrudimi, kteří pomáhali při demolicích a likvidacích povodňových škod. Žáci z postižených oblastí byli očkováni proti žloutence. Během celého roku byla u žáků z povodňové části větší absence.¹²⁷

V lednu 2007 se na škole začal realizovat projekt NAŽIVO (Najdi si své místo v ŽIVOtě cestou udržitelného rozvoje) Projekt je financován z Evropského sociálního fondu a rozpočtu ČR a účastnili se ho učitelé a žáci 2. stupně ZŠ. Pro projekt byla zřízena zvláštní administrace a zavedeno oddělené účetnictví. Podmínky pro realizaci projektu ustanovilo MŠMT ve spolupráci s EU. Délka trvání projektu je 18 měsíců. (z dotace se mohly nakoupit notebooky, dataprojektory, digitální fotoaparát, kamera, kopírka, flashdisky). I pro další období byl zvolen tento projekt. Nový cyklus tedy začal běžet od roku 2009.¹²⁸

¹²⁷ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1991 – současnost

¹²⁸ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1991 – současnost

3 Další vzdělávací instituce v Horce nad Moravou

3.1.1 Střední škola v Horce nad Moravou

V roce 1994 pronajal Obecní úřad jeden pavilon soukromému gymnáziu. Jednalo se o Soukromé gymnázium Olomouc, s. r. o., které ale setrvalo pouhé 3 roky. Od října 1997 je registrované jako Soukromá střední odborná škola živnostenská Přerov, s.r.o. se sídlem v Přerově.¹²⁹

3.1.2 Montessori vzdělávání v Horce nad Moravou

Používání metod výchovy a vzdělávání podle Marie Montessori začalo na Základní škole a v Mateřské škole v Horce ve školním roce 2009 - 2010. Předcházelo tomu mnoho příprav, nejen úprava třídy, získání pomůcek pro učení, ale hlavně pedagogové museli absolvovat ke svému magisterskému vzdělání roční kurz.¹³⁰

Ve školním roce 2013 – 2014 funguje na Základní škole pět montessori tříd, které navštěvuje celkem 87 žáků.

V mateřské škole jsou ve školním roce 2013 – 2014 otevřeny 2 oddělení pro každý ročník.

¹²⁹ *Z historie horeckého školství* [online]. ZŠ a MŠ Horka nad Moravou: © 2013 [cit. 20.3.2014]. Dostupné z: <http://www.zshorka.cz/o-skole/historie/>

¹³⁰ Srov. ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1991 – současnost.

4 Závěr

Předkládaná diplomová práce zpracovává přehlednou formou historický vývoj vzdělávání v obci Horka nad Moravou. V práci bylo použito převážně historické a popisné metody. Práce je mimo Úvod a Závěr členěna do tří kapitol, z nichž první pojednává o historii samotného místa předmětu zkoumání, a to obce Horka nad Moravou. Od první zmínky o této obci přes její různé územní členění až po význam tohoto místa v současnosti. Součástí této kapitoly jsou také informace o významných rodácích a představitelích obce. První kapitola se nezapomněla zmínit i o symbolech obce, jako jsou obecní pečeť, prapor či erb a posloužila jako východisko pro ostatní části práce, které se blíže zabývají historií vzdělávací instituce na tomto území.

Vývoj a úroveň každé obce poskytující možnosti vzdělávání přímo ovlivňují možnosti místních školských institucí v pozitivním i negativním smyslu. Druhá kapitola se věnuje historii školství v Horce nad Moravou v historických meznících školy. Tato obsáhlejší kapitola je z důvodu přehlednosti členěna do šesti podkapitol, a to z časového hlediska. Mezníkem jsou zejména historické události českých zemí související s politickou a společenskou situací na určitém území.

Třetí, poslední kapitola samotné práce, se zaměřila na ostatní vzdělávání v obci. Tím, že se v obci nacházely i jiné instituce různých stupňů vzdělávání než jen předškolní a základní, můžeme zdůraznit význam této obce pro celý region. Mimo základní školu zde bylo možné v pár letech navštěvovat také soukromé gymnázium a vyšší odbornou školu. Jejich působení zde bylo ale relativně časově krátké. V současné době se zde žádný vyšší stupeň vzdělání nevyskytuje.

Za zmínku jistě stojí, že práce se v této poslední kapitole také dotýká velkého trendu ve vzdělávání, který je zařazen do klasického modelu školy v Horce, a to otevření tzv. Montessori tříd. V současné době jsou tak realizovány 1. – 4. třída prvního stupně základní školy paralelně s klasickým vzdělávacím programem.

Jak je možné z práce vyvodit, vzdělávací instituce v obci Horka nad Moravou měly a mají do současnosti velký vliv na vzdělanost obyvatelstva v celém regionu. Základní škola je tzv. spádovou školou pro mnoho okolních vesnic, a navíc, také zde dojíždí několik žáků ze samotného města Olomouc. V minulosti, kdy se v obci nacházelo i střední vzdělávání, měla samozřejmě Horka nezastupitelnou úlohu pro širší část obyvatelstva, nicméně jeho přemístění neubralo obci na prestiži.

Cílem celé práce tedy bylo podat přehlednou formou historii školství v obci Horka nad Moravou. Cíl to nebyl jednoduchý, a to zejména z důvodu dostupnosti a přiměřenosti získávání relevantních informací, když i oficiální zdroje informací se v konkrétních údajích někdy rozcházejí. V tomto případě byl brán jako směrodatný takový údaj, který byl nalezen ve větším počtu zdrojů. Věřím, že výše uvedený cíl se podařilo touto diplomovou prací naplnit.

Literatura

BARTOŠ, J., MÜLLER, K., KOVÁŘOVÁ, S. *Horka nad Moravou. Od minulosti k současnosti*. Olomouc, 2001. 90 s. ISBN 80-85973-87-1.

HOSÁK, L. *Z minulosti olomouckého kraje*. Krajské nakladatelství Olomouc, Olomouc, 1956. 106 s.

HOSÁK, Ladislav. *Historický místopis země Moravskoslezské*. Vyd. 2. Praha: Academia, 2004. xi, 1144 s. ISBN 80-200-1225-7.

NEŠPOR, V. *Dějiny města Olomouce*. Votobia Olomouc 1998. 2. vydání, ISBN 80-7198-343-8. Původní vydání 1936. 347 s.

SPÁČIL, V. *Historický místopis okresu Olomouc – venkov 1848 – 1960*. Olomouc 1968. 1. vyd. Vydavatel Universita Palackého v Olomouci. 171 s.

SPÁČIL, V. a kol. *Pečeti a znaky měst, městeček a obcí olomouckého okresu*. Olomouc 1985. 1. vyd. vydala Ediční rada MěstNV. 245 s.

VESELÁ, Zdenka. *Vývoj české školy a učitelského vzdělání*. 1. vyd. Brno: Masarykova univ., 1992. 147 s. ISBN 80-210-0458-4.

Internetové zdroje

Z historie horeckého školství [online]. ZŠ a MŠ Horka nad Moravou: © 2013 [cit. 20.3.2014]. Dostupné z: <http://www.zshorka.cz/o-skole/historie/>

Atentát na Františka Ferdinanda d'Este [online]. MediaWiki: © 2014 [cit. 26.3.2014]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Atent%C3%A1t_na_Franti%C5%A1ka_Ferdinanda_d'Este

Kroniky:

Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, O 5-34, Obecná škola v Horce nad Moravou 1878 – 1940.

Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, Místní národní výbor Horka nad Moravou. O 1-103, i. č. 29, Pamětní kniha obce Horky nad Moravou (Horky a Sedliska) 1924-1958.

Zemský archiv v Opavě – Státní okresní archiv Olomouc, Místní národní výbor Horka nad Moravou, O 1-103, i. č. 30, Pamětní kniha obce Horky nad Moravou 1959-1984.

ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1963 – 1990.

ZŠ Horka nad Moravou, Školní kronika 1991 – současnost.

Seznam zkratek

EU	Evropská Unie
JZD	Jednotné zemědělské družstvo
KSČ	Komunistická strana Československa
MNV	Místní národní výbor
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
SRPŠ	Sdružení rodičů a přátel školy
SSM	Socialistický svaz mládeže
ŠVP	Školní vzdělávací plán
VOKSČ	Vesnická organizace Komunistická strana Československa
VOZ	Vojenský opravárenský závod

Seznam tabulek

Tab. 1.: Katastr obce v ha (vlastní zpracování)	15
Tab. 2.: Počet domů (vlastní zpracování)	15
Tab. 3.: Počet obyvatel (vlastní zpracování)	15